

04/2012

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTORAPORTEJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2011

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

04/2012

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTORAPORTEJA

Katsaus eläketurvaan vuonna 2011

Maija Hiltunen, Heidi Nyman ja
Marja Kiviniemi

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2012

ISSN-L 1459-3823

ISSN 1459-3823 (painettu)

ISSN 1798-7466 (verkkajulkaisu)

LUKIJALLE

Tämä tilastoraportti on katsaus työeläkelakien mukaiseen toimintaan Suomessa vuonna 2011. Joiltakin osin tarkastelu kattaa koko eläkejärjestelmän.

Raporttiin on koottu keskeisiä tietoja eläkkeensaajista, eläkkeelle siirtyneistä, eläkemenosta ja työeläkkeiden rahoituksesta. Yksityiskohtaisempia tietoja näistä aiheista julkaistaan Eläketurvakeskuksen muissa tilastovuosisikirjoissa ja -raporteissa.

Tilastotiedot perustuvat pääasiassa Eläketurvakeskuksen rekistereihin sekä Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastotietovarastoon. Työeläkkeiden rahoitukseen liittyvät tiedot on koottu muun muassa eläkelaitosten toimintakertomuksista.

Katsausta on julkaistu tilastovuodesta 2006 lähtien.

Helsingissä kesäkuussa 2012

Eläketurvakeskus

SISÄLTÖ

LUKIJALLE	3
1 Eläkejärjestelmä	7
2 Ajankohtaista vuonna 2011	9
3 Kaikki eläkkeensaajat	11
4 Eläkemeno	14
4.1 Kokonaiseläkemeno	14
4.2 Työeläkemeno	15
5 Keskimääräinen eläke	16
5.1 Kokonaiseläke	16
5.2 Työeläke	17
6 Työeläkkeensaajat ja työeläkkeelle siirtyneet	19
6.1 Työeläkkeensaajat	19
6.2 Työeläkkeelle siirtyneet	19
6.3 Työeläkkeellesiirtymisikä	20
6.4 Eläkelajikohtaista tarkastelua	22
7 Työeläkevakuutetut	28
8 Palkattomat ajat	29
9 Indeksiturva	30
10 Työeläkkeiden rahoitus	32
10.1 Työeläkemaksut	34
10.2 Lakikohtaiset työeläkemaksuprosentit	35
11 Työeläkevarat ja eläkelaitosten sijoitustoiminta	37
11.1 Sijoituskohteet	38
11.2 Sijoitukset alueittain	39
11.3 Vastuuvelka ja vakavaraisuus	41

1 Eläkejärjestelmä

Suomen lakisääteinen eläkejärjestelmä koostuu ansiotyöhön perustuvasta työeläkejärjestelmästä ja vähimmäistoimeentuloturvan tarjoavasta, asumiseen perustuvasta kansaneläkejärjestelmästä. Lakisääteistä eläketurvaa ovat lisäksi liikenne- ja tapaturmavakuutuslakien sekä sotilasvamman- ja sotilastapaturmalakien mukaiset eläkkeet eli SOLITA-eläkkeet.

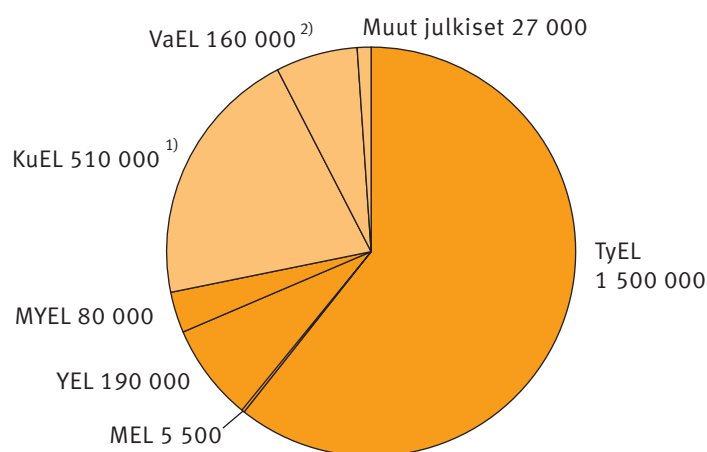
Työeläkejärjestelmä on hallinnoltaan hajautettu. Työeläkkeitä hoitavat yksityisellä sektorilla työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat ja eläkesäätiöt sekä maatalousyrittäjien ja merimiesten eläkelaitokset. Suurimman osan julkisen sektorin eläkkeistä hoitaa Keva. Eläketurvakeskus toimii työeläkejärjestelmän lakisääteisenä yhteiselimenä. **Kansaneläkejärjestelmää** hoitaa kansaneläkelaitos (Kela).

Yksityisellä sektorilla palkansaaajia koskeva eläketurva on järjestetty työntekijän eläkelain TyEL mukaan. Merimiehillä on oma eläkelaki MEL ja yrittäjillä sekä maatalousyrittäjillä omat eläkelait YEL ja MYEL. Yksityiseen sektoriin kuuluviksi katsotaan myös maatalouden luopumisjärjestelyjä koskevat erityislait, joista eläkkeitä myönnetään vain luopumistukilain (LUTUL) mukaan. Edelleen maksetaan myös luopumiseläkelain (LUEL) mukaisia eläkkeitä.

Julkisella sektorilla on voimassa kunnallinen eläkelaki KuEL sekä valtion eläkelaki VaEL. Julkiseen sektoriin kuuluvat myös evankelis-luterilaista ja ortodoksista kirkkoa koskevat eläkelait (KiEL ja OrtKL), samoin kuin valtion, kuntien ja kirkon vanhojen eläkelakien mukaiset eläkkeet, Kansaneläkelaitoksen ja Suomen Pankin toimihenkilöiden eläkkeet sekä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkkeet. Julkiseen sektoriin kuuluvat lisäksi kansanedustajien, valtioneuvoston jäsenten ja europarlamentaarikoiden eläkkeet.

Kuvio 1

Eri työeläkelakien piirissä työsuhteessa tai yrittäjänä 31.12.2011 työskennelleet työeläkevakuutetut

Eri työeläkelakien piirissä arviolta 2 400 000 henkilöä.

¹⁾ Sisältää 25 000 KuEL:n piiriin kuuluvaa luottamushenkilöä, omaishoitajaa, perhehoitajaa yms.

²⁾ Sisältää 8 000 VaEL:n piiriin kuuluvaa luottamushenkilöä, konsulttia yms.

Yksi henkilö voi kuulua usean eläkelain piiriin. Kuvion luvut ovat arvioita.

Yksityisellä sektorilla työskentelee vuosittain kolme neljäsosaa työvoimasta ja julkisella sektorilla kolmannes. Vuoden aikana molemmilla sektoreilla työskenteleviä on alle kymmenen prosenttia.

Suomen eläkejärjestelmästä löytyy tarkempaa kuvausta Eläketurvakeskuksen kotisivuilta osoitteesta www.etk.fi/elakejarjestelma.

2 Ajankohtaista vuonna 2011

Suomessa maksettiin vuonna 2011 eläkkeitä kaikkiaan 24,1 miljardia euroa. Lakisääteisten eläkkeiden osuus oli 23,6 miljardia euroa ja vapaaehtoisten etuuksien osuus arviolta 500 miljoonaa euroa. Luvuissa ei ole mukana henkilön itsensä kustantamia vapaaehtoisia eläkkeitä. Lakisääteinen eläkemeno koostuu vuoden aikana maksetuista työeläkkeistä (20,5 mrd. €), Kelan maksamista eläkkeistä (2,6 mrd. €) sekä liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus-, sotilasvamma- ja sotilastapaturmalakien mukaan maksetuista ns. SOLITA-eläkkeistä (0,5 mrd. €). Vuonna 2011 lakisääteisen eläkemenon suhde bruttokansantuotteen oli 12,3 prosenttia.

Vuoden 2010 alusta voimaan tulleen lakimuutoksen myötä osa-aikaeläkkeen saamisen alaikäraja nostettiin 60 vuoteen. Muutos koskee vuonna 1953 ja sen jälkeen syntyneitä, eli käytännössä muutokset tulivat voimaan vasta vuoden 2011 alussa. Samalla myös eläkkeen karttumisen ansion alenemasta poistettiin ja tulevan ajan ansioiden hyväksilukemista osa-aikaeläkkeen jälkeiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen heikennettiin. Osa-aikaeläkettä sai vuoden 2011 lopussa 27 500 henkilöä, mikä on 1 200 vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Ikärajan noston seurauksena osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden määrä väheni vuonna 2011 huomattavasti. Vuonna 2011 osa-aikaeläkkeelle siirtyi 6 800 henkilöä, mikä oli yli 3 000 vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Maaliskuun alussa vuonna 2011 tuli voimaan laki takuueläkkeestä, jonka tarkoituksena on turvata pienimpien eläketulojen varassa elävien toimeentuloa. Takuueläkettä voi saada Suomessa asuva eläkkeensaaja, jonka muut eläkkeet (kansaneläke, työeläke ja niihin rinnastettavat jatkuvat korvaukset sekä eläkkeet ulkomailta) jäävät alle takuueläkkeen maksimimäärän, 687,77 euroa kuukaudessa vuonna 2011. Oikeus takuueläkkeeseen on tietyin edellytyksin myös vähintään 3 vuotta Suomessa asuneella maahanmuuttajalla. Pienin maksettava takuueläke oli 6,23 euroa kuukaudessa (vuonna 2011). Vuonna 2011 takuueläkkeitä maksettiin yhteensä 121 miljoonaa, ja takuueläkettä sai vuoden 2011 lopussa 105 000 henkilöä. Takuueläkkeen myöntämisestä ja maksamisesta vastaa Kela.

TyEL-maksua nostettiin vuoden alussa 0,4 prosenttiyksiköllä keskeisten työmarkkina-keskusjärjestöjen vuonna 2009 tekemän sopimuksen mukaan. Työnantajat maksavat korotuksesta 0,2 prosenttiyksikköä ja työntekijät saman verran. Vastaava korotus sisältyy vuosien 2012–2014 maksuihin ja keskusjärjestöjen 22.3.2012 saavuttamien neuvottelutulosten mukaan se jatkuu vuoteen 2017 saakka.

Työeläkevaroja oli vuoden lopussa 136 miljardia euroa, mikä oli noin 70 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Vuotta aiemmin osuus oli lähes 10 prosenttiyksikköä suurempi. Koska osakekurssit laskivat tuntuvasti koko loppuvuoden, oli varoille saatu keskimääräinen sijoitustuotto negatiivinen, -2,7 prosenttia. Sijoitukset kohdistuivat myös aiempaa vähemmän riskiä sisältäviin kohteisiin. Kaikesta huolimatta ei oltu lähelläkään vuoden 2008 tilannetta, jolloin työeläkesijoitusten keskituotto oli 15 prosenttia tappiolla. Työeläkevakuuttajat TELAn arvioiden mukaan viiden viimeisen vuoden keskituotto oli kuitenkin 1,9 prosenttia ja pitkän aikavälin keskituotto 4,8 prosenttia (vuosilta 1998–2011).

Työeläkelaitosten vakavaraisuussäätelyä on uudistettu vaiheittain vuodesta 2008 lähtien. Tuolloin kansainvälisen rahoitusmarkkinakriisin johdosta huojennettiin vakavaraisuus-

sääntelyä. Uudistukset olivat osittain määräaikaista. Vuosina 2009–2010 sosiaali- ja terveysministeriön asettamat työryhmät suunnittelivat pysyvämpiä muutoksia sääntelyyn ja määräaikaista helpotuksia jatkettiin vuoden 2012 loppuun saakka. Pysyvämmät muutokset päätettiin toteuttaa kolmivaiheisesti. Ensimmäinen, eläkelaitosten vakavaraisuusrajojen laske-
mista ja vastuuvelan kattamista koskeva muutos (HE 273/2010) tuli voimaan vuoden 2011 alusta. Toisen vaiheen muutoksia valmisteltiin vuoden 2011 aikana ja ne jätettiin eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2012 alussa (HE 9/2012). Esityksessä tämän vaiheen voimaantulo ajoittuu vuoden 2013 alkuun ja ehdotetuilla muutoksilla pyritään mm. vahvistamaan työeläkelaitosten riskinkantokykyä. Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan työeläkelaitosten vakavaraisuuskehikkoa kokonaisuutena pitkän aikavälin perspektiivillä.

Vuoden 2011 alusta valtion eläketurvan toimeenpano siirrettiin Kevalle, joka hoitaa vuoden 2012 alusta lähtien myös evankelis-luterilaisen kirkon ja Kansaneläkelaitoksen toimisuhte-eläkkeiden käsittelyn. Tällä hetkellä lähes koko julkisen sektorin eläkeasiat ovat Ke-
van piirissä. Työntekijät vakuutetaan ja eläkkeet rahoitetaan edelleen ko. eläkelakien mu-
kaan eivätkä muutokset vaikuta eläkevarojen sijoittamistoimintoihin.

3 Kaikki eläkkeensaajat

Suomesta työ- tai kansaneläkettä saavia oli vuoden 2011 lopussa kaikkiaan 1 483 000, mikä on 20 000 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Työeläkettä saavia oli 1 377 000 eli 93 prosenttia kaikista eläkkeensaajista ja kansaneläkettä saavia 687 000 eli alle puolet. Pelkkää työeläkettä sai hiukan yli puolet ja pelkkää kansaneläkettä 7 prosenttia kaikista eläkkeensaajista. Molemmista järjestelmistä eläkettä saavia oli 39 prosenttia. Kaikista eläkkeensaajista 56 prosenttia oli naisia.

Taulukko 1

Kaikki eläkkeensaajat eläkejärjestelmän ja sukupuolen mukaan 31.12.2011

	31.12.2011			31.12.2010	Muutos 2010–2011
	Miehet	Naiset	Kaikki	Kaikki	%
Kaikki eläkkeensaajat	653 500	829 500	1 483 000	1 463 800	1,3
Työeläkkeensaajat	609 300	767 800	1 377 100	1 358 400	1,4
- vain työeläke	410 900	385 600	796 500	767 300	3,7
Kelan eläkkeensaajat	242 600	443 900	686 500	696 500	-1,4
- vain Kelan eläke	44 200	61 700	105 900	105 400	0,5
Sekä työ- että Kelan eläke	198 500	382 200	580 600	591 100	-1,8

Eläkkeensaajien kokonaismäärä kasvaa lähinnä työeläkkeensaajien määrän kasvun mukaan. Kelan eläkkeensaajien määrä on 1990-luvun puolivälistä asti ollut vuosittain pienenevä, kun kansaneläke muutettiin kokonaisuudessaan työeläkevähenteiseksi. Vuonna 2008 poikkeuksellisesti kuitenkin kansaneläkkeensaajien määrä kasvoi, kun kansaneläkelakiin tehtiin useita eläkkeensaajien määrään ja eläkkeen suuruuteen vaikuttavia muutoksia. Muutosten johdosta Kelan eläkkeensaajien määrä kasvoi vuonna 2008 lähes 34 000 eläkkeensaajalla. Sen jälkeen se lähti jälleen laskuun. Vuonna 2009 Kelan eläkettä saavien määrä väheni runsaalla 3 000 eläkkeensaajalla ja vuonna 2010 sekä vuonna 2011 noin 10 000 eläkkeensaajalla.

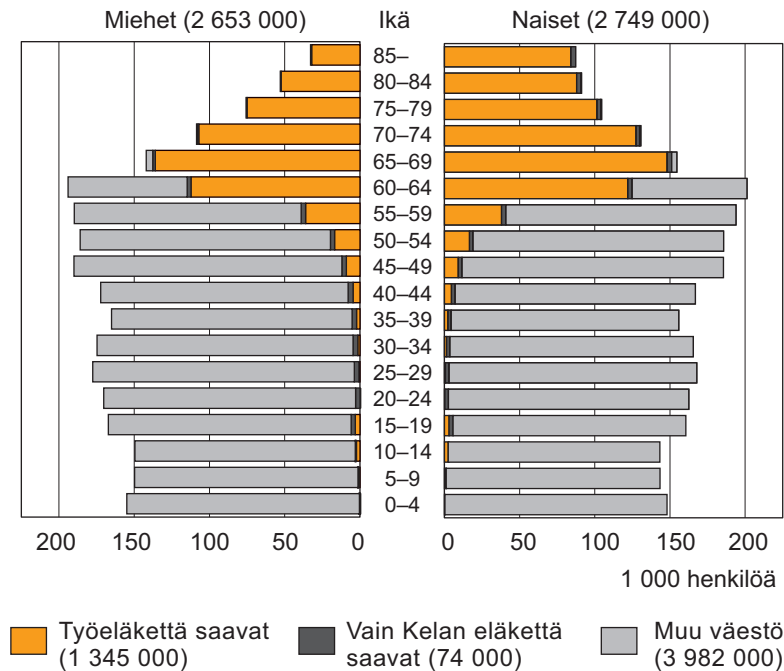
Kaikista eläkkeensaajista omaa eläkettä sai vuoden 2011 lopussa 1 433 000 ja perhe-eläkettä 284 000 henkilöä. Perhe-eläkettä saavista oli leskiä 263 000 ja lapsia 22 000. Samanaikaisesti sekä lesken että omaa eläkettä saavia oli 234 000.

Suomessa asuvat eläkkeensaajat

Kaikista vuoden 2011 lopussa eläkettä saavista 1 419 000 asui Suomessa. Suhteutettuna väestöön se tarkoittaa, että joka neljäs Suomessa asuva sai jotakin eläkettä. Väestönä käytetään Kelan vakuutettua väestöä, joka kattaa käytännöllisesti katsoen koko maassa asuvan väestön, myös tilapäisesti ulkomailla asuvat Suomen kansalaiset.

Kuvio 2

Suomessa asuvat eläkkeensaajat ja väestö ikäluokittain 31.12.2011

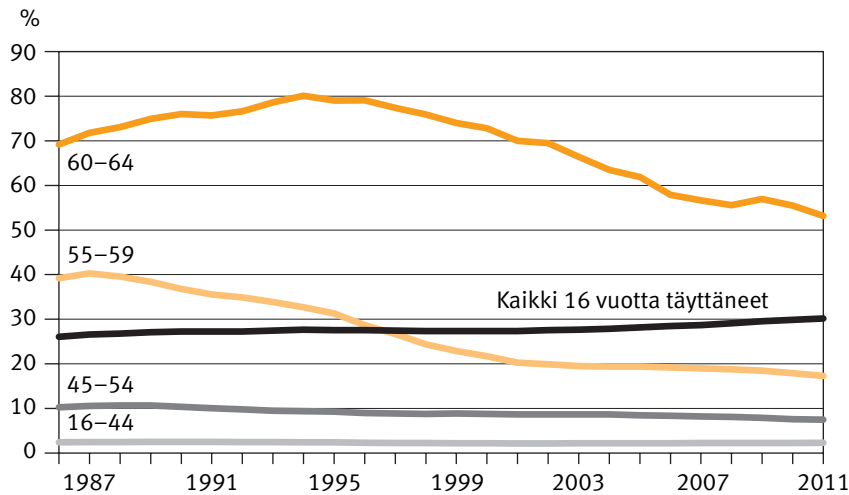
Suomessa asuvia omaa eläkettä saavia oli vuoden 2011 lopussa 1 371 000. Omaa eläkettä saavien (pl. osa-aikaeläkkeensaajat) osuus 16 vuotta täyttäneestä väestöstä oli 30 prosenttia. Osuus on kasvanut tasaisesti väestön ikääntyessä. Vuonna 1986, joustavien eläkelajien (varhennettu vanhuuseläke ja yksilöllinen varhaiseläke) voimaantulovuonna, vastaava osuus oli 26 prosenttia.

Kaikissa alle 65-vuotiaiden ikäryhmissä puolestaan omaeläkkeensaajien väestöosuus on pitkään ollut pienenevä. Nuorimmissa ikäryhmissä muutosta on tapahtunut hyvin vähän, mutta vanhimmissa ikäryhmissä muutos on ollut suurta. 60–64-vuotiaiden ikäryhmässä väestöosuus kasvoi 1990-luvun puoliväliin asti, ja vuonna 1994 se oli 80 prosenttia. Tuolloin myös yksilöllistä varhaiseläkettä saavien määrä oli suurimmillaan. Vuonna 2011 vastaava osuus oli 53 prosenttia. 55–59-vuotiaiden eläkkeensaajien väestöosuus on laskenut vuodesta 1987 asti. Tuolloin se oli 40 prosenttia ja vuonna 2011 vain 17 prosenttia. Näihin lukuihin vaikuttavat paljolti työttömyyseläkkeeseen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tehdyt alaikärajojen korotukset.

Pelkkää perhe-eläkettä saavia oli 48 000, alle yksi prosentti väestöstä. Kaikkiaan perhe-eläkettä saavia oli 280 000 eli viisi prosenttia väestöstä.

Kuvio 3

Suomessa asuvien omaeläkkeensaajien (pl. osa-aikaeläke) väestöosuus ikäryhmittäin vuosina 1986–2011

Ulkomailla asuvat eläkkeensaajat

Vuoden 2011 lopussa lähes 64 000 henkilölle maksettiin Suomesta eläkettä ulkomaille. Toisin sanoen noin neljä prosenttia kaikista eläkkeensaajista asui ulkomaille. Työeläkettä maksettiin ulkomaille 31 800 henkilölle ja kansaneläkettä 44 400 henkilölle. 12 300 henkilöä sai ulkomaille eläkettä sekä työ- että kansaneläkejärjestelmästä. Pelkkää kansaneläkettä saavista lähes kolmannes asui ulkomalla.

Eniten eläkkeitä maksettiin Ruotsiin (48 100). Espanjaan eläkettä maksettiin 2 700 henkilölle ja Saksaan 2 500 henkilölle. Lisäksi Australiaan, Yhdysvaltoihin ja Kanadaan maksettiin eläkettä yli 1 000 henkilölle.

Puolet (32 500) ulkomaille maksetuista eläkkeistä maksettiin Suomen kansalaisille ja yli 40 prosenttia (26 400) Ruotsin kansalaisille. Lisäksi yli 1 000 australialaista, yli 800 saksalaista ja lähes 400 virolaista sai vuoden 2011 lopussa eläkettä Suomesta. Suomessa asuvia ulkomaan kansalaisia oli eläkkeensaajina 6 700. Suomen eläkelakien mukaisia eläkkeitä maksettiin siten yhteensä yli 38 000 ulkomaalaiselle.

Kaikista eläkkeensaajista löytyy tarkempia tietoja Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen yhteisjulkaisuista *Tilasto Suomen eläkkeensaajista* ja *Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain*, jotka julkaistaan kuluvan vuoden syksyllä.

4 Eläkemeno

4.1 Kokonaiseläkemeno

Suomessa maksettiin vuonna 2011 eläkkeitä kaikkiaan 24,1 miljardia euroa. Lakisääteisten eläkkeiden osuus oli 23,6 miljardia euroa ja vapaaehtoisten etuuksien osuus arviolta 500 miljoonaa euroa. Luvuissa ei ole mukana henkilön itsensä kustantamia vapaaehtoisia eläkkeitä. Lakisääteinen kokonaiseläkemeno koostuu vuoden aikana maksetuista työ- ja Kelan eläkkeistä sekä liikennevakuutus-, tapaturmavakuutus-, sotilasvamman- ja sotilastapaturmalakien mukaan maksetuista ns. SOLITA-eläkkeistä. Lakisääteisen kokonaiseläkemenon suhde bruttokansantuotteeseen oli 12,3 prosenttia vuonna 2011. Edellisenä vuonna vastaava osuus oli 12,5 prosenttia.

Taulukko 2

Lakisääteinen kokonaiseläkemeno vuosina 2007–2011, miljoonaa euroa

	2007	2008	2009	2010	2011
Yksityinen sektori	9 913,7	10 557,2	11 640,0	12 245,3	12 895,2
- Perusturva	9 719,0	10 358,5	11 431,7	12 036,7	12 686,3
- Lisäturva	194,8	198,7	208,4	208,5	208,8
Julkinen sektori	6 106,4	6 451,3	6 994,7	7 280,7	7 642,3
Työeläkkeet yhteensä	16 020,1	17 008,5	18 634,7	19 526,0	20 537,5
Kelan eläkkeet	2 808,7	2 507,9	2 561,3	2 494,8	2 550,0
SOLITA-eläkkeet	495,0	498,9	516,3	509,9	507,2
Yhteensä	19 323,8	20 015,3	21 712,3	22 530,7	23 594,5

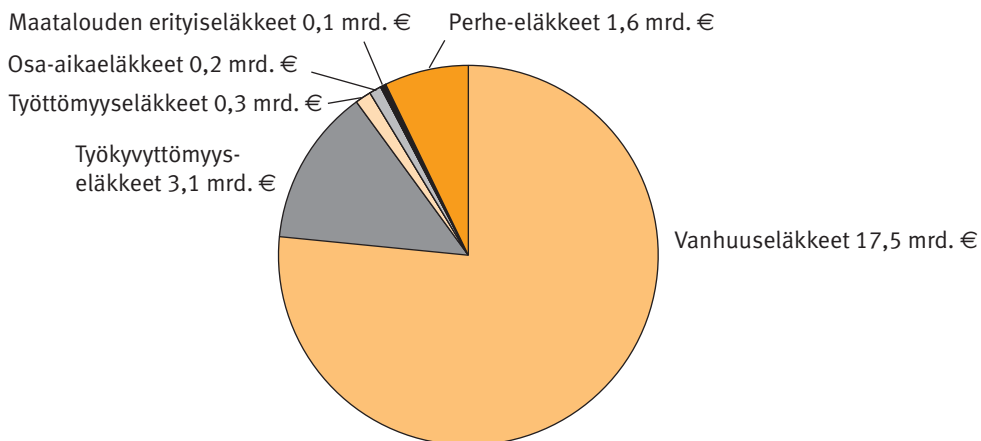
Taulukossa on eri eläkejärjestelmien maksama eläkemeno. Palkattomista ajoista syntynyt työeläkemeno on tässä jaettu sektoreihin eläkkeen maksavan sektorin mukaan.

Kelan eläkemeno saadaan Kansaneläkelaitokselta. Vuonna 2007 se sisältää myös eläkkeensaajien asumistuki- ja hoitotukimien sekä vuonna 2011 Kelan maksaman takuueläkkeen.

SOLITA-eläkemeno on saatu Kansaneläkelaitoksen keräämistä tiedoista, ja se perustuu osin arvioihin.

Kuvio 4

Työ- ja Kelan eläkemeno eläkelajeittain vuonna 2011

Kuviossa ei ole mukana Kelan maksamista etuuksista takuueläkkeitä (121,4 milj. euroa), lapsikorotuksia (5,5 milj. euroa) eikä rintamalisä (47,8 milj. euroa).

Kokonaiseläkemenosta löytyy tarkempaa tietoa Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen yhteisjulkaisuista *Tilasto Suomen eläkkeensaajista* ja *Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain*, jotka julkaistaan kuluvan vuoden syksyllä.

4.2 Työeläkemeno

Työeläkkeitä maksettiin vuonna 2011 kaikkiaan 20,5 miljardia euroa, noin miljardi euroa edellisvuotta enemmän. Eläkemenon kasvu kohdistuu lähes kokonaan vanhuuseläkkeisiin, joita maksettiin vuonna 2011 noin 1,3 miljardia edellisvuotta enemmän. Pientä kasvua oli myös perhe-eläkemenossa (19 miljoonaa euroa) ja osa-aikaeläkemenossa (vajaat 11 miljoonaa euroa). Työttömyyseläkemeno puolestaan väheni yli 200 miljoonalla eurolla ja työkyvyttömyyseläkemeno vajaalla 67 miljoonalla eurolla. Myös maatalouden erityiseläkkeinä maksettu eläkemeno pieneni hiukan.

Taulukko 3

Työeläkemeno vuonna 2011 eläkelajin ja eläkettä kartuttaneen eläkelain mukaan, miljoonaa euroa

Eläkettä kartuttanut eläkelaji	Vanhuuseläke	Työkyvyttömyyseläke	Työttömyyseläke	Osa-aikaeläke	Maatal. erityiseläke	Perhe-eläke	Kaikki
TyEL	8 363,3	1 465,7	215,6	105,5	-	916,9	11 066,8
MEL	114,2	24,3	1,4	1,2	-	12,6	153,8
YEL	637,1	101,1	4,8	26,5	-	91,6	861,1
MYEL	527,2	63,7	1,9	1,9	110,6	70,5	775,7
Yksityinen sektori	9 641,8	1 654,8	223,7	135,1	110,6	1 091,6	12 857,4
VaEL ¹⁾	3 217,7	214,1	20,3	26,2	-	322,2	3 800,5
KuEL ¹⁾	2 852,0	447,0	17,2	69,2	-	177,9	3 563,3
KiEL ¹⁾	125,1	11,4	0,5	1,8	-	9,9	148,7
Muut julkiset	104,9	8,3	0,3	2,3	-	6,1	121,9
Julkisen sektori	6 299,7	680,8	38,3	99,5	-	516,1	7 634,4
Palkattomat ajat	26,1	6,4	12,8	-	-	0,5	45,8
Koko työeläkemeno	15 967,6	2 342,0	274,6	234,6	110,6	1 608,1	20 537,5

¹⁾ VaEL sisältää valtion vanhojen eläkesääntöjen, KuEL kuntien vanhojen eläkesääntöjen ja KiEL kirkon vanhojen eläkesääntöjen mukaan karttuneet eläkkeet.

MYEL-eläkemeno sisältää kaikki maatalouden erityiseläkkeet.

Palkattomilta ajoilta karttunutta eläkkeen osaa ei katsota karttuneen minkään erillisen työeläkelain tai sektorin mukaan. Tästä syystä sektorikohtaiset luvut eroavat tältä osin taulukon 2 luvuista.

Työeläkemenosta löytyy tarkempaa tietoa Eläketurvakeskuksen yhdessä Kevan ja Valtiokonttorin kanssa tuottamasta vuosijulkaisusta *Suomen työeläkkeensaajat ja vakuutetut*, joka julkaistaan kuluvan vuoden syksyllä.

5 Keskimääräinen eläke

5.1 Kokonaiseläke

Eläkkeensaajan keskimääräinen kokonaiseläke voi muodostua joko pelkästä **työeläkkeestä**, pelkästä **Kelan eläkkeestä** tai näistä molemmista sekä näihin eläkkeisiin mahdollisesti liittyvästä **SOLITA-eläkkeestä**. Kokonaiseläkkeeseen lasketaan mukaan sekä henkilön omat eläkkeet että perhe-eläkkeenä saadut etuudet.

Keskimääräisiä kokonaiseläkkeitä tarkasteltaessa on usein järkevää miettiä, minkälaiselle henkilökoulle eläke halutaan laskea. Esimerkiksi **kaikille eläkkeensaajille** (käsittää siis kaikki työ- tai kansaneläkkeenä omaa tai perhe-eläkettä saavat) laskettu keskimääräinen kokonaiseläke oli **1 328 euroa** kuukaudessa vuonna 2011. Tässä keskieläkettä pienentävät mm. ulkomaille maksetut eläkkeet, jotka muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta ovat hyvin pieniä. Vuonna 2011 keskimääräinen ulkomaille maksettu eläke oli 331 euroa kuukaudessa. Kaikkien eläkkeensaajien keskimääräistä kokonaiseläkettä pienentävät myös esim. lapsille maksetut eläkkeet (keskimäärin 354 euroa kuukaudessa vuonna 2011).

Edellisistä johtuen keskimääräistä kokonaiseläkettä laskettaessa valitaankin henkilökoukiksi usein **Suomessa asuvat omaa eläkettä saavat**. Joukosta rajataan siis pois ulkomaille asuvat, pelkkää perhe-eläkettä saavat sekä sen lisäksi myös osa-aikaeläkettä saavat. Tälle joukolle laskettu keskimääräinen kokonaiseläke oli **1 415 euroa** kuukaudessa vuonna 2011. Tästä oman eläkkeen osuus oli 1 328 euroa ja perhe-eläkkeen osuus 87 euroa kuukaudessa.

Taulukko 4

Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke eläkkeen rakenteen ja sukupuolen mukaan 31.12.2011

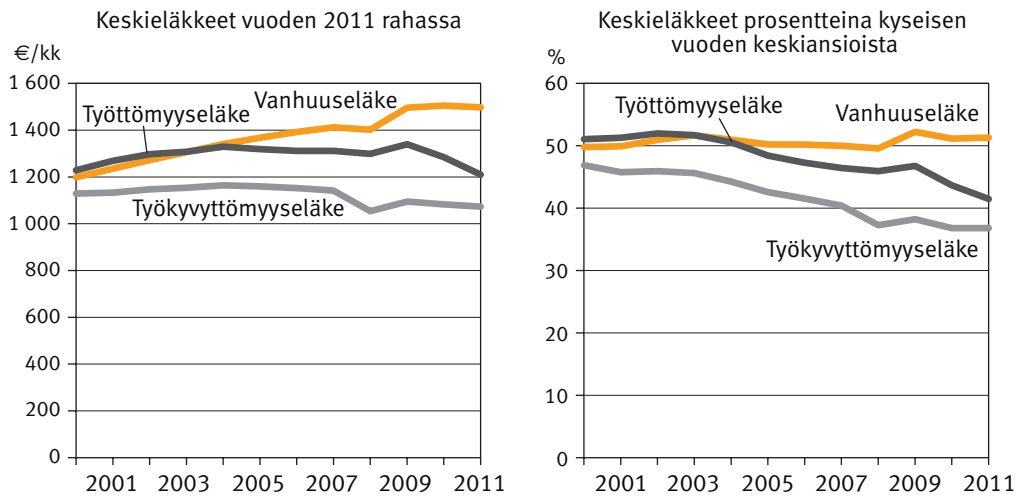
	Miehet	Naiset	Kaikki
Keskimääräinen kokonaiseläke €/kk	1 610	1 258	1 415
- työeläkkeen osuus	1 463	1 068	1 245
- Kelan eläkkeen osuus	122	172	149
- SOLITA-eläkkeen osuus	25	18	21
Eläkkeensaajien lukumäärä	601 100	742 700	1 343 800

Taulukko ei sisällä osa-aikaeläkettä saavia.

Eläkelajeittain tarkasteltuna vanhuuseläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke oli kaikkein korkein, 1 441 euroa kuukaudessa vuonna 2011. Työttömyyseläkkeensaajien kokonaiseläke oli 231 euroa pienempi eli 1 210 euroa ja työkyvyttömyyseläkkeensaajat saivat keskimäärin 1 054 euroa kuukaudessa. Maatalouden erityiseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 011 euroa kuukaudessa.

Kuvio 5

Suomessa asuvien vanhuus-, työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2000–2011

Kokonaiseläkkeistä löytyy tarkempia tietoja Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen yhteisjulkaisuista *Tilasto Suomen eläkkeensaajista* ja *Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain*, jotka julkaistaan kuluvaan vuoteen syksyllä.

5.2 Työeläke

Toinen näkökulma eläkkeiden keskiarvoihin on tarkastella työelämästä kiertänyttä eläkettä eli **keskimääräistä työeläkettä**. Työeläkkeensaajien ja työeläkkeelle siirtyneiden keskimääräisiä työeläkkeitä verrattaessa voidaan todeta, että uudet eläkkeet eli tilastovuoden aikana työeläkkeelle siirtyneiden eläkkeet ovat usein suurempia kuin kyseisen vuoden lopussa työeläkettä saavien eläkkeet. Tämä näkyy erityisesti pitkään maksussa olleissa eläkkeissä, kuten vanhuuseläkkeissä sekä maatalouden erityiseläkkeissä, jotka sisältävät vielä paljon 20–30 vuotta sitten myönnettyjä luopumiseläkkeitä.

Kaikkien vuoden 2011 lopussa omaan työuraan perustuvaa eläkettä saavien (pl. osa-aika-eläkkeensaajat) keskimääräinen omaan työuraan perustuva eläke oli 1 219 euroa kuukaudessa, kun vastaava luku työeläkkeelle vuoden 2011 aikana siirtyneillä oli 220 euroa suurempi eli 1 439 euroa. Keskimääräiset eläkkeet eivät sisällä osa-aika-eläkkeitä, perhe-eläkkeitä eivätkä kansaneläkkeenä maksettuja etuuksia.

Vuoden 2011 lopussa työeläkkeenä vanhuuseläkettä saavan keskimääräinen eläke oli 1 271 euroa kuukaudessa, kun vastaava luku vuoden aikana vanhuuseläkkeelle siirtyneillä oli lähes 400 euroa suurempi eli 1 658 euroa. Maatalouden erityiseläkkeissä eroa oli 198 euroa, työttömyyseläkkeissä 198 euroa ja työkyvyttömyyseläkkeissä vain 52 euroa.

Taulukko 5

Omaan työuraan perustuvaa eläkettä saavat 31.12.2011 ja vuonna 2011 työeläkkeelle siirtyneet sekä keskimääräinen työeläke eläkelajeittain

Eläkelaji	Työeläkettä saavat		Työeläkkeelle siirtyneet	
	Lukumäärä	Keskieläke €/kk	Lukumäärä	Keskieläke €/kk
Vanhuseläke	1 076 900	1 270	46 700	1 658
Työkyvyttömyyseläke	202 900	956	23 000	1 009
Työttömyyseläke	13 300	1 279	1 300	1 479
Maatalouden erityiseläke	22 200	624	700	983
Kaikki	1 294 000	1 219	71 600	1 440

Taulukko ei sisällä osa-aikaeläkettä saavia.

Erot miesten ja naisten työeläkkeissä ovat verrattain suuret. Miesten omaan työuraan perustuva eläke oli vuoden 2011 lopussa keskimäärin 1 511 euroa ja naisten 979 euroa kuukaudessa. Miesten saama työeläke on siis yli 500 euroa suurempi kuin naisten. Ero johtuu pääosin naisten lyhyemmistä työurista sekä keskimäärin alhaisemmasta palkkatasosta. Jos eläkkeisiin lasketaan mukaan naisten selvästi miehiä useammin saama perhe-eläke, ero pienee runsaalla 100 eurolla. Kun tarkasteluun otetaan mukaan vielä mahdolliset kansan- sekä SOLITA-eläkkeet, on työeläkettä saavien miesten keskimääräinen kokonaiseläke 1 638 euroa ja naisten 1 277 euroa kuukaudessa. Miesten eläke on kuitenkin vielä 361 euroa suurempi kuin naisten. Euromääräinen ero on viime vuosina jopa hiukan kasvanut, vaikkakin suhteellinen ero on pysynyt lähes samana. Kaikista vuoden 2011 lopussa omaan työuraan perustuvaa eläkettä saavista 55 prosenttia oli naisia.

Vuoden 2011 lopussa osa-aikaeläkettä saavan keskimääräinen osa-aikaeläke oli 683 euroa kuukaudessa, miehillä 831 euroa ja naisilla 574 euroa. Vuoden 2011 aikana osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden eläkkeet olivat hiukan suurempia, kaikilla keskimäärin 723 euroa kuukaudessa, miehillä 884 euroa ja naisilla 606 euroa.

Keskimääräisistä työeläkkeistä löytyy tarkempia tietoja Eläketurvakeskuksen yhdessä Kevan ja Valtiokonttorin kanssa tuottamasta vuosijulkaisusta *Suomen työeläkkeensaajat ja vakuutetut*, joka julkaistaan kuluvan vuoden syksyllä.

6 Työeläkkeensaajat ja työeläkkeelle siirtyneet

6.1 Työeläkkeensaajat

Työeläkettä karttuu sekä yksityisellä että julkisella sektorilla tehdystä työstä. Vuoden 2011 lopussa työeläkkeensaajia oli kaikkiaan 1 377 000. Kaikista työeläkkeensaajista 87 prosenttia sai eläkettä yksityiseltä sektorilta ja 48 prosenttia julkiselta sektorilta. Eläkettä molemmilta sektoreilta sai 35 prosenttia kaikista työeläkkeensaajista.

Taulukko 6

Työeläkkeensaajat eläkesektorin ja sukupuolen mukaan 31.12.2011

	31.12.2011			31.12.2010	Muutos 2010–2011
	Miehet	Naiset	Kaikki	Kaikki	%
Kaikki työeläkkeensaajat	609 300	767 800	1 377 100	1 358 500	1,4
- vain yksityinen sektori	373 400	345 300	718 700	721 200	-0,3
- vain julkinen sektori	56 400	119 000	175 400	176 100	-0,4
- yksityinen ja julkinen sektori	179 500	303 500	483 000	461 200	4,7
Yksityinen sektori	552 900	648 800	1 201 700	1 182 400	1,6
Julkinen sektori	235 900	422 500	658 400	637 300	3,3

Omaan työuraan perustuvaa eläkettä vuoden 2011 lopussa sai 1 322 000 ja työeläkkeen perhe-eläkettä 278 000 henkilöä. Samanaikaisesti omaan työuraan perustuvaa eläkettä ja leskeneläkettä saavia oli 222 000. Pelkkää perhe-eläkettä sai 4 prosenttia kaikista työeläkkeensaajista eli 56 000 henkilöä. Näistä vajaa kolmannes oli lapsia.

Rekisteröityä lisäeläkettä sisältyi vuoden 2011 lopussa kaikkiaan noin 100 000 yksityisen sektorin eläkkeeseen. Neljä viidestä rekisteröidystä lisäeläkkeestä oli vanhuuseläkkeitä. Se liittyi myös 7 000 työkyvyttömyyseläkkeeseen ja yli 14 000 perhe-eläkkeeseen. Perhe-eläkkeeseen sisältyvä lisäeläke oli suurin, 212 euroa kuukaudessa. Vanhuuseläkkeensaajilla se oli keskimäärin 172 euroa ja työkyvyttömyyseläkkeensaajilla 56 euroa kuukaudessa.

6.2 Työeläkkeelle siirtyneet

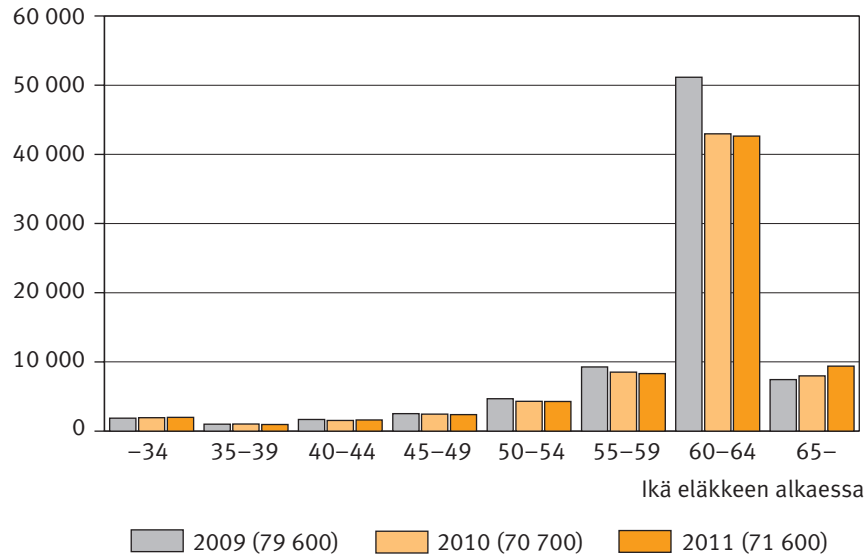
Vuonna 2011 työeläkkeelle siirtyi lähes 72 000 henkilöä, hieman enemmän kuin edellisellä vuonna. Vuonna 2009 siirtyneitä oli enemmän kuin koskaan aikaisemmin eli lähes 80 000 henkilöä. Pienempi lukumäärä kahtena viime vuotena selittyy työttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrän laskulla. Vuonna 2009 työttömyyseläkkeelle siirtyi 11 500 henkilöä, vuonna 2010 enää 3 300 ja vuonna 2011 vain 1 300. Viimeiset työeläkejärjestelmän työttömyyseläkkeet maksetaan vuonna 2012. Vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneet eivät enää pääse työttömyyseläk-

keelle. Heillä on kuitenkin mahdollisuus työttömyyden jatkuessa siirtyä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle 62-vuotiaana.

Suuret ikäluokat ovat kuitenkin edelleen siirtymässä vanhuuseläkkeelle, ja sen vuoksi vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä kasvaa vuosittain. Vanhuuseläkkeelle siirtyi vuoden 2011 aikana lähes 47 000 henkilöä, 2 600 edellisvuotta enemmän.

Kuvio 6

Vuosina 2009–2011 työeläkkeelle siirtyneet iän mukaan

Työeläkkeensaajista ja työeläkkeelle siirtyneistä löytyy tarkempia tietoja Eläketurvakeskukseen yhdessä Kevan ja Valtiokonttorin kanssa tuottamasta vuosijulkaisusta *Suomen työeläkkeensaajat ja vakuutetut*, joka julkaistaan kuluvan vuoden syksyllä.

6.3 Työeläkkeellesiirtymisikä

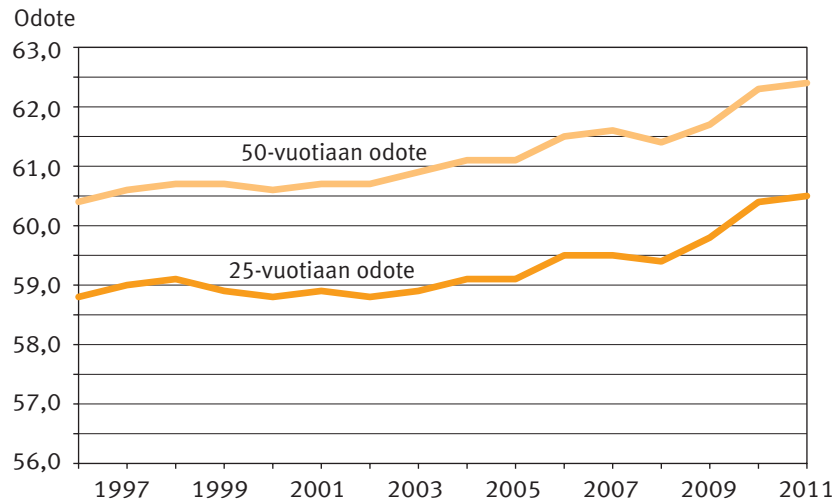
Eläkkeellesiirtymisikää kuvaavina tunnuslukuina käytetään keskiarvoa, mediaania ja eläkkeellesiirtymisiän odotetta. Eläkkeellesiirtymisiän odotteen avulla seurataan erityisesti ajassa tapahtuvaa muutosta eläkkeellesiirtymisiässä. Odote lasketaan eläkkeelle siirtyneiden väestöosuuksien kautta, joten väestön ikärakenne ei vaikuta tuloksiin. Odote lasketaan sekä 25- että 50-vuotiaille. 25-vuotiaan odote kuvaa koko työeläkevakuutetun väestön eläkkeellesiirtymisikää. 50-vuotiaan odotteen avulla voidaan seurata eläkkeellesiirtymisiän kehitystä erityisesti niiden ikäluokkien osalta, joihin eläkepolitiikan toimenpiteillä pyritään ensisijaisesti vaikuttamaan.

Vuonna 2011 työeläkejärjestelmässä 25-vuotiaille laskettu eläkkeellesiirtymisiän odote oli 60,5 vuotta. Nousua edellisestä vuodesta oli 0,1 vuotta. Myös 50-vuotiaan odote nousi saman verran. Vuonna 2011 se oli 62,4. Sekä 25-vuotiaan että 50-vuotiaan odote on nyt noussut likimain 1,5 vuodella eläkeuudistusta edeltävästä tasosta eli suunnilleen siinä ole-

tetussa tahdissa kun vuoden 2005 työeläkeuudistusta suunniteltaessa arvioitiin. Myönteinen kehitys näkyy myös vanhimpien työntekijöiden työllisyysasteen nousuna.

Kuvio 7

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 1996–2011

Julkisella sektorilla odote on noussut yksityistä sektoria enemmän. Vuodesta 2002 on 25-vuotiaan odote noussut julkisella sektorilla 2,5 vuodella ja yksityisellä sektorilla 1,5 vuodella.

Miesten ja naisten välinen ero eläkkeellesiirtymisiässä on viime vuosina kaventunut selvästi. Nyt voidaan sanoa, ettei eroa juurikaan ole; miehet ja naiset jäävät odotteen mukaan eläkkeelle samassa iässä. Julkisella sektorilla naiset jäävät kuitenkin edelleen eläkkeelle miehiä nuorempina. Vuonna 2011 25-vuotiaiden miesten eläkkeellesiirtymisiän odote oli 60,4 vuotta ja naisten 60,5 vuotta. Julkisella sektorilla vastaavat luvut olivat 61,5 vuotta ja 60,8 vuotta.

Eläkkeellesiirtymisikää ja eläkkeellesiirtymisiän odotetta käsitellään tarkemmin Eläketurvakeskuksen tilastoraportissa 02/2012: *Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä*.

6.4 Eläkelajikohtaista tarkastelua

Taulukko 7

Omaan työuraan perustuvaa eläkettä saavat eläkelajin, eläkesektorin ja sukupuolen mukaan 31.12.2011

Eläkelaji	31.12.2011					31.12.2010 Kaikki	Muutos 2010– 2011, %
	Yksityinen sektori	Julkinen sektori	Kaikki työeläkkeensaajat				
			Miehet	Naiset	Kaikki		
Vanhuuseläke	913 500	487 300	471 700	605 200	1 076 900	1 034 600	4,1
Työkyvyttömyyseläke	182 600	101 200	105 500	97 400	202 900	211 000	-3,8
- toistaiseksi myönn.	165 600	90 800	97 100	87 200	184 300	193 400	-4,7
- kuntoutustuki	17 000	10 400	8 400	10 200	18 600	17 600	5,7
Työttömyyseläke	13 000	6 800	6 500	6 900	13 300	24 600	-45,7
Maatal. erityiseläke	22 200	-	8 600	13 500	22 200	24 300	-9,0
Osa-aikaeläke	14 900	12 700	11 600	15 900	27 500	28 800	-4,3
Kaikki	1 129 500	607 300	596 000	725 600	1 321 500	1 300 400	1,6
31.12.2010	1 108 500	585 300	585 600	714 800	1 300 400		
Muutos 2010–2011, %	1,9	3,8	1,8	1,5	1,6		

Henkilö voi saada samanaikaisesti usean eri eläkelajin mukaista eläkettä yhdeltä tai molemmilta sektoreilta. Tällöin henkilö on mukana jokaisen saamansa eläkelajin ja eläkesektorin mukaisessa luvussa mutta Kaikki -luvussa vain kerran. Luvut eivät siten ole yhteenlaskettavissa.

Taulukko 8

Työeläkkeelle siirtyneet eläkelajin ja eläkesektorin mukaan vuosina 2001–2011

	Vanhuus- eläke	Työkyvyttö- myyseläke	Työttömyys- eläke	Maatalou- den erityis- eläke	Kaikki työ- eläkkeelle siirtyneet	Yksityisen sektorin eläke	Julkisen sektorin eläke
2001	18 800	23 300	14 800	1 300	57 700	51 700	29 500
2002	19 600	25 200	11 500	1 300	57 200	51 400	30 300
2003	19 100	25 900	11 300	1 000	57 000	52 500	29 900
2004	20 900	26 000	10 600	1 000	58 200	52 800	31 500
2005	30 200	25 900	10 100	1 400	67 100	62 600	35 000
2006	27 100	24 400	11 300	1 200	63 700	57 200	34 400
2007	28 100	25 400	12 400	1 100	66 700	60 200	36 000
2008	33 700	25 600	12 000	1 100	72 100	66 400	39 000
2009	43 500	23 900	11 500	1 000	79 600	73 600	43 000
2010	44 100	22 900	3 300	600	70 700	65 000	39 800
2011	46 700	23 000	1 300	700	71 600	65 900	41 000
Yksityinen sektori	42 700	21 200	1 300	700	65 900		
Julkinen sektori	27 100	13 400	500	-	41 000		

Vanhuuseläke

Työeläkkeenä vanhuuseläkettä sai vuoden 2011 lopussa kaikkiaan lähes 1 080 000 henkilöä. Työeläkejärjestelmästä vanhuuseläkkeelle siirtyi vuoden 2011 aikana 46 700 henkilöä. Kasvua siirtyneiden lukumäärässä oli edellisestä vuodesta 2 600 eli vähän enemmän kuin sitä edeltävänä vuonna, jolloin kasvua oli vain 600. Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä kasvaa siis nyt melko maltillisesti.

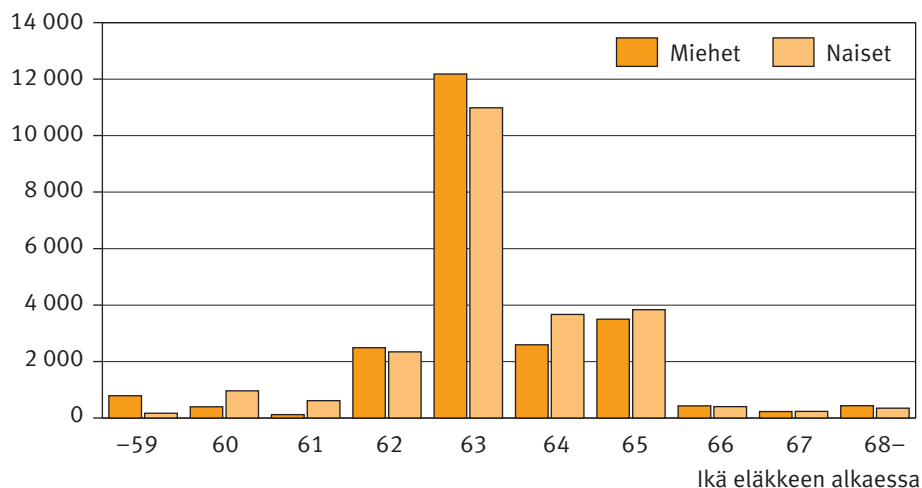
Ensimmäinen suuri lisäys vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrässä oli vuonna 2005, kun eläkeuudistuksen myötä tuli samanaikaisesti kolmelle uudelle ikäluokalle mahdollisuus siirtyä vanhuuseläkkeelle. Vanhuuseläkkeelle siirtyi silloin yli 30 000 henkilöä. Lukumäärä olisi voinut olla suurempikin, jos kolmesta ikäluokasta kaksi ei olisi ollut poikkeuksellisen pieniä (vuosina 1940 ja 1942 syntyneet). Ennen eläkeuudistusta vanhuuseläkkeelle siirtyi vuosittain noin 20 000 henkilöä. Vuosina 2006 ja 2007 siirtyneiden määrä jäi alle 30 000. Vuosina 2008 ja 2009 siirtyneiden määrät lähtivät jälleen kasvuun, kun ensimmäiset suuriin ikäluokkiin kuuluvat (vuonna 1945 ja 1946 syntyneet) saavuttivat vanhuuseläkkeen alaikärajan 63 vuotta. Vuonna 2008 kasvua oli yli 5 000 ja vuonna 2009 lähes 10 000. Nyt siis tilanne näyttää jälleen tasoittuneen.

Vuonna 2011 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden lukumäärän kasvu oli suurinta 65-vuotiailla, vuonna 2010 puolestaan 64-vuotiailla. Vuoden 2010 aikana 63-vuotiaana vanhuuseläkkeelle siirtyneitä oli saman verran kuin edellisenä vuonna ja vuonna 2011 vain 600 edellisiä vuosia enemmän. Aiempina vuosina kasvu kohdistui pääosin 63-vuotiaisiin. Näyttäisi siis siltä, että suuret ikäluokat eivät jäisi vanhuuseläkkeelle heti kun se on mahdollista, vaan eläkeiän joustoa käytetään hyväksi. Kasvua on jatkuvasti myös yli 65-vuotiaana eläkkeelle siirtyneiden lukumäärissä. Ennen työeläkeuudistusta yli 65-vuotiaana eläkkeelle siirtyneitä oli vuosittain keskimäärin 200. Määrä on kasvanut tasaisesti ja vuonna 2011 heitä oli jo kymmenkertainen määrä eli lähes 2 100.

Vanhuuseläkkeensaajista 56 prosenttia on naisia, vanhuuseläkkeelle siirtyneissä naisten osuus on vain hiukan suurempi kuin miesten. Vanhuuseläkkeelle siirryttiin keskimäärin 63,5-vuotiaana. Siirtymisikä on myös viime vuosina ollut hienoisessa nousussa (vuonna 2007 keskiarvoikä oli 63,0). Naiset siirtyvät keskimäärin hieman miehiä myöhemmin vanhuuseläkkeelle.

Kuvio 8

Vuonna 2011 vanhuuseläkkeelle siirtyneet iän ja sukupuolen mukaan

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkettä työeläkejärjestelmästä saavia oli vuoden 2011 lopussa kaikkiaan 202 900, yli 8 000 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Määrä pysyi lähes koko 2000-luvun tasaisena vajaan 220 000:ssa, mutta lähti vuonna 2009 laskuun ja on nyt samalla tasolla kuin yksilöllisen varhaiseläkkeen voimaantulovuonna eli vuonna 1986. Eniten työkyvyttömyyseläkkeensaajia oli vuonna 1994, lähes 255 000.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi vuonna 2011 kaikkiaan 23 000 henkilöä, alle 100 enemmän kuin edellisellä vuonna. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä laski jonkin verran myös vuosina 2009 ja 2010 pysyttyään sitä ennen koko 2000-luvun melko tasaisena, noin 25 000:ssa, yksilöllisten varhaiseläkkeiden loppumisesta huolimatta.

Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää joko **toistaiseksi** tai **määräaikaisena kuntoutustukena**. Vuonna 2011 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä 48 prosentille eli lähes 11 000:lle eläke myönnettiin määräaikaisena kuntoutustukena. Näistä suuri osa tulee kuitenkin aikanaan muuttamaan toistaiseksi myönnettyksi eläkkeeksi. Vuoden 2011 lopussa kaikista maksussa olevista työkyvyttömyyseläkkeistä 91 prosenttia eli yli 184 300 oli toistaiseksi myönnettyjä eläkkeitä. Kuntoutustukea maksettiin 18 600 työkyvyttömyyseläkkeensaajalle.

Työeläkejärjestelmässä työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää myös joko **täyden** tai **osaeläkkeen** suuruisena, riippuen jäljellä olevan työkyvyn määrästä. Suurin osa maksussa olevista työkyvyttömyyseläkkeistä on täyden eläkkeen suuruisia. Osa-eläkkeen suuruista eläkettä saavia oli vuoden 2011 lopussa 21 700 eli alle 11 prosenttia kaikista työkyvyttömyyseläkkeensaajista. Julkisella sektorilla osatyökyvyttömyyseläkkeensaajien suhteellinen osuus on jonkin verran suurempi kuin yksityisellä sektorilla.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä osatyökyvyttömyyseläkkeiden osuus on selvästi suurempi. Vuonna 2011 noin joka viides työkyvyttömyyseläkkeelle siirtynyt eli 4 700 henkilöä siirtyi osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Naisilla osaeläkkeiden osuus siirtyneissä oli 28 prosenttia ja miehillä 13 prosenttia. Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä 85 prosenttia oli iältään 50 vuotta täyttäneitä.

Vuonna 2011 miesten osuus työkyvyttömyyseläkkeensaajista oli 52 prosenttia. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä naisia oli nyt ensimmäisen kerran enemmän kuin miehiä. Ero oli kuitenkin hyvin pieni. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirryttiin keskimäärin 52,1-vuotiaana, julkisella sektorilla hieman myöhemmin kuin yksityisellä. Toistaiseksi myönnettylle eläkkeelle siirryttiin keskimäärin 56,8 vuoden ja kuntoutustuelle 46,9 vuoden iässä. Täyden eläkkeen suuruiselle työkyvyttömyyseläkkeelle puolestaan jäätettiin 51,3-vuotiaana ja osa-eläkkeen suuruiselle 55,2-vuotiaana.

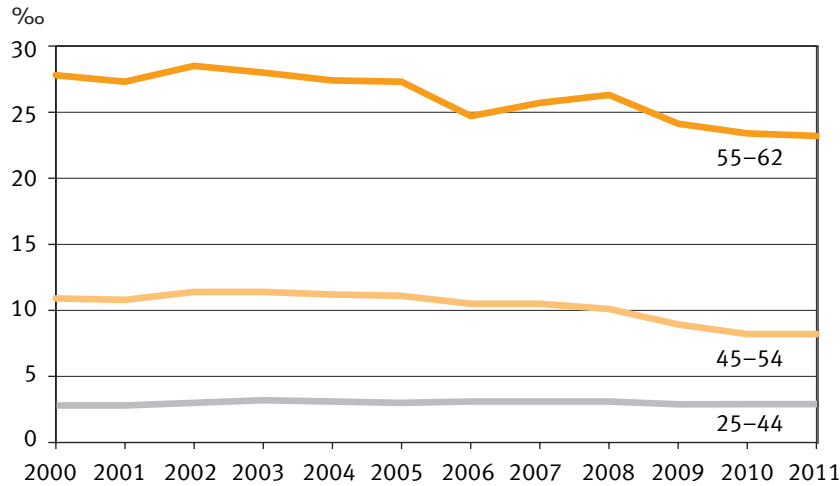
Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus

Vaikka työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä pysyi 2000-luvun alkupuolelta vuoteen 2008 asti melko tasaisena, on työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuudessa eli työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuudessa vastaavan ikäisestä ei-eläkkeellä olevasta työeläkevakuutetusta väestöstä kuitenkin havaittavissa pienentymistä jo tänä aikana. Vuonna 2011 työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli 0,8 prosenttia. Ikäryhmittäin tarkasteltuna alkavuus on pienentynyt selvimmän vanhimmissa ikäluokissa. Aiemmin työkyvyttömyyseläkealkavuus oli miehillä suurempaa kuin naisilla, mutta vuodesta 2006 lähtien alkavuudet

ovat olleet lähes samansuuruisia. Vuonna 2011 naisten työkyvyttömyyseläkealkavuus oli jo hieman suurempi kuin miesten.

Kuvio 9

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus työeläkejärjestelmässä ikäryhmittäin vuosina 2001–2011, promillea

Työkyvyttömyyden syyt

Työkyvyttömyyseläkkeensaajalla on työkyvyttömyyseläkkeen perusteena tavallisimmin jokin mielenterveyden häiriöiden sairausryhmään kuuluva sairaus. Kaikista vuonna 2011 työkyvyttömyyseläkettä työeläkkeenä saaneista 39 prosentilla eli 78 700 henkilöllä työkyvyttömyyden taustalla oli mielenterveyden häiriö. 59 300 työkyvyttömyyseläkkeensaajalla pääasiallinen sairaus kuului tuki- ja liikuntaelinten sairausryhmään. Nämä kaksi sairausryhmää kattavat siis kaksi kolmasosaa työkyvyttömyyseläkkeen perusteena olevista sairauksista.

Vaikka työkyvyttömyyseläkettä saavien kokonaismäärä on 1990-luvun puolivälin jälkeen selkeästi vähentynyt, on mielenterveyden häiriöiden perusteella myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden määrä lisääntynyt tasaisesti. Vuodesta 2000 lähtien mielenterveyden häiriöt ovat olleet yleisin sairausryhmä työkyvyttömyyseläkettä saavilla. Sitä ennen suurin ryhmä olivat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ja 1970-luvun loppupuolelle asti verenkiertoelinten sairaudet.

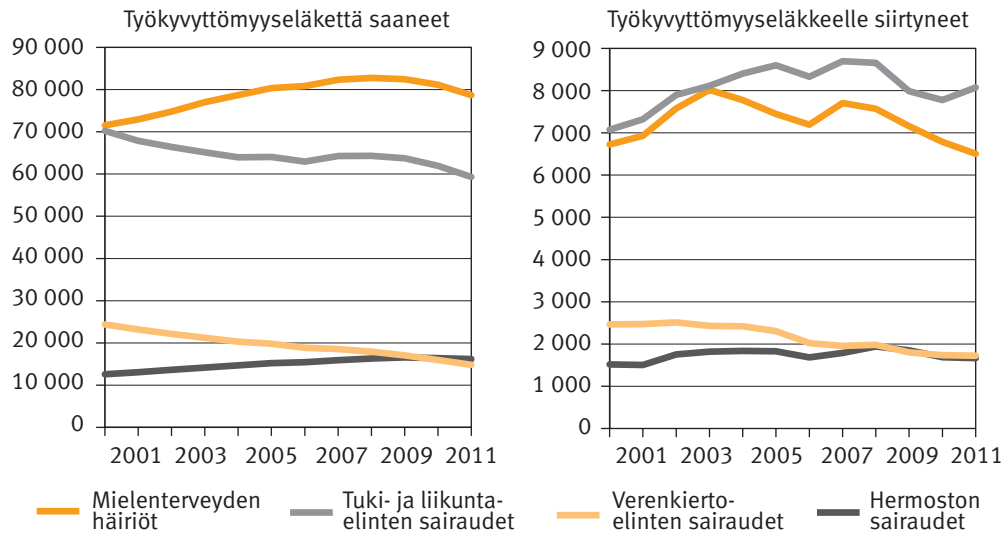
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyville eläke myönnetään kuitenkin edelleen useimmiten tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella. Vuonna 2011 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä joka kolmannella eli 8 100:lla oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä jokin tuki- tai liikuntaelinten sairaus. Mielenterveyden häiriöiden perusteella myönnettiin 6 500 eläkettä eli toiseksi eniten.

Mielenterveyden häiriöihin perustuvat eläkkeet myönnetään yleensä selvästi nuoremmille kuin tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin perustuvat ja siksi niitä maksetaan myös keskimääräistä kauemmin. Tästä syystä mielenterveyden häiriöihin perustuvien eläkkeiden osuus on suurin työkyvyttömyyseläkkeensaajien kokonaismäärässä, vaikka niitä myönnetäänkin vuosittain vähemmän kuin tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin perustuvia eläkkeitä.

Vuonna 2011 mielenterveyden häiriöiden perusteella eläkkeelle siirtyneistä yli puolet oli alle 50-vuotiaita, kun vastaavan ikäisten osuus tuki- ja liikuntaelinten sairauksissa oli vain 15 prosenttia.

Kuvio 10

Työkyvyttömyyseläkettä vuoden lopussa saaneet sekä työkyvyttömyyseläkkeelle vuoden aikana siirtyneet vuosina 2000–2011, keskeiset sairauspuoryhmät

Työttömyyseläke

Vuoden 2005 työeläkeuudistuksen yhteydessä päätettiin työttömyyseläkkeen lakkauttamisesta, siten että vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneet eivät enää ole voineet saada työttömyyseläkettä. Vuonna 2010 ei siten uusia ikäluokkia enää tullut työttömyyseläkkeen piiriin. Vuoden 2011 lopussa työttömyyseläkettä sai enää 13 300 henkilöä, vuoden 2010 lopussa heitä oli 24 600 ja vuoden 2009 lopussa vielä yli 40 000. Viimeiset työttömyyseläkkeet työeläkejärjestelmästä maksetaan vuonna 2012, joitakin osatyökyvyttömyyseläkkeeltä työttömyyseläkkeelle siirtyneitä lukuunottamatta, joille voidaan maksaa työttömyyseläkettä vielä vuonna 2014.

Työttömyyseläkkeen lakkauttaminen näkyy myös työttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrissä. Vuonna 2011 työttömyyseläkkeelle siirtyi enää 1 300 henkilöä, vuonna 2010 siirtyneitä oli 3 300 ja vuonna 2009 vielä 11 500. Keskimääräinen työttömyyseläkkeellesiirtymisikä vuonna 2011 oli 61,7 vuotta.

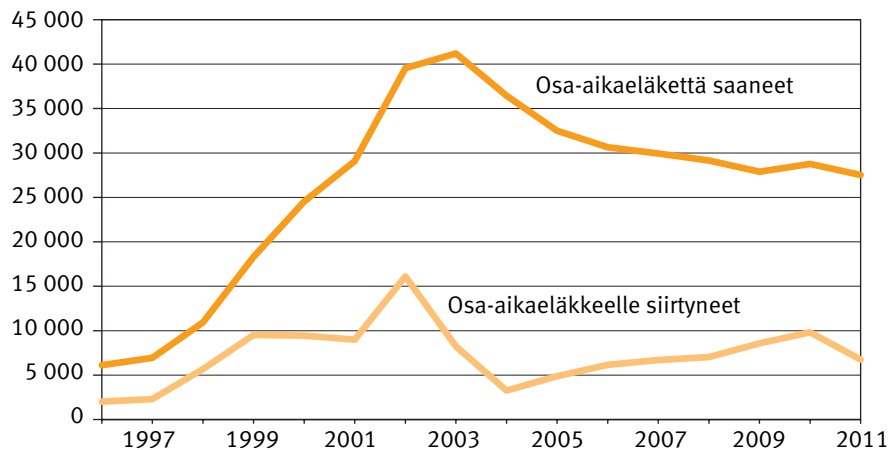
Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkettä saavia oli vuoden 2011 lopussa 27 500, mikä on 1 200 vähemmän kuin vuoden 2010 lopussa. Määrä on ollut laskeva vuodesta 2003 lähtien, vuonna 2010 tapahtunutta pientä nousua lukuun ottamatta. Vuonna 2003, määrän ollessa suurimmillaan, osa-aikaeläkettä sai 41 200 henkilöä.

Vuosittaiseen osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden määrään ovat eniten vaikuttaneet ikäraja-muutokset. Kun ikäraja heinäkuussa 1998 laskettiin 58 vuodesta 56 vuoteen, kääntyi osa-aikaeläkkeiden suosio selvään kasvuun. Eniten, yli 16 000 henkilöä, siirtyi osa-aikaeläkkeelle vuonna 2002, jolloin tehtiin päätös alaikärajan palauttamisesta 58 vuoteen. Kahtena seuraavana vuonna osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden määrä laski rajusti, mutta kääntyi jälleen nousuun vuonna 2005, kun ensimmäinen uusi eläkkeeseen oikeutettu ikäluokka täytti 58 vuotta. Vuoteen 2010 asti osa-aikaeläkkeelle siirtyneiden määrä jälleen kasvoi, kunnes vuoden 2011 alussa alaikäraja nostettiin 58 vuodesta 60 vuoteen vuonna 1953 ja sen jälkeen syntyneillä. Vuonna 2011 jäi siten jälleen yksi uusi ikäluokka osa-aikaeläkeikärajoiden ulkopuolelle ja osa-aikaeläkkeelle siirtyi vain 6 800 henkilöä, mikä oli yli 3 000 edellisvuotta vähemmän.

Kuvio 11

Vuoden lopussa osa-aikaeläkettä saaneet sekä vuoden aikana osa-aikaeläkkeelle siirtyneet vuosina 1996–2011

Vuonna 2011 sekä osa-aikaeläkkeensaajista että osa-aikaeläkkeelle siirtyneistä 58 prosenttia oli naisia. Lähinnä kunta-alan naisvaltaisuudesta johtuen julkisella sektorilla naisten osuus osa-aikaeläkkeensaajista ja osa-aikaeläkkeelle siirtyneistä oli yli 70 prosenttia. Yksityisellä sektorilla tilanne oli päinvastainen eli miesten osuus oli suurempi. Osa-aikaeläkkeelle siirryttiin keskimäärin 60,3-vuotiaana.

Perhe-eläke

Vuonna 2011 työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä maksettiin 262 300 leskelle ja 15 700 lapselle. Leskeneläkettä saavista miehiä oli 15 prosenttia eli 38 500. Kahtena viime vuotena leskeneläkettä saavien määrä on kääntynyt laskuun. Vuoteen 2009 asti se vuosittain kasvoi, tosin 2000-luvulla koko ajan hidastuen. Lapseneläkettä saavien määrä on jo pitkään pienentynyt useita satoja vuodessa. Perhe-eläkkeen alkaessa henkilöä ei katsota eläkkeelle siirtyneeksi.

7 Työeläkevakuutetut

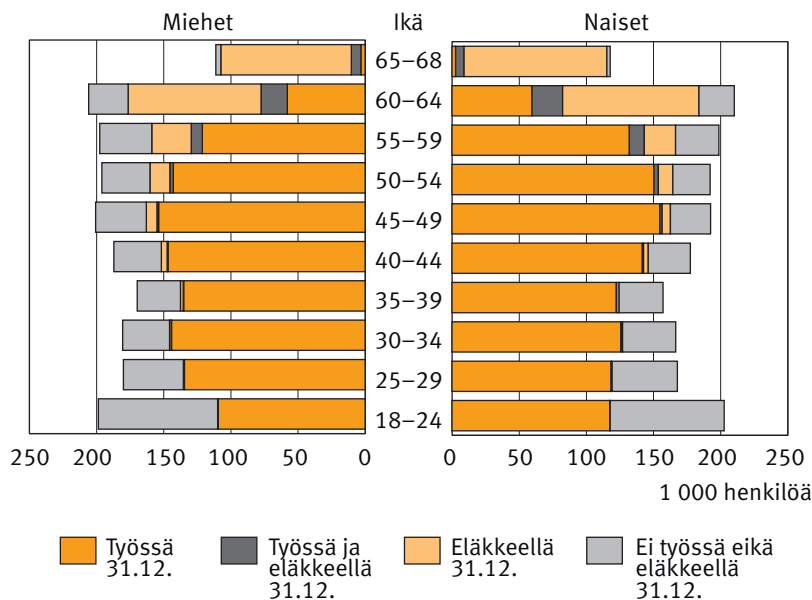
Työeläkevakuutettuja ovat kaikki **18–68-vuotiaat**, jotka ovat tilastovuonna tai sitä aiemmin olleet työeläkelakien piiriin kuuluvassa työsuhteessa tai yrittäjänä. Ts. ne, joilla olisi eläketapahtuman sattuessa oikeus työeläkkeeseen tai jotka jo saavat jotain omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Tuoreimmat työeläkevakuutettuja koskevat luvut ovat vuodelta 2010.

Vuoden 2010 lopussa työeläkevakuutettuja oli kaikkiaan 3,6 miljoonaa. Näistä joka kuudes eli lähes 600 000 henkilöä sai jo jotakin omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Luvussa ovat mukana myös osa-aikaeläkettä saavat. Työeläkevakuutettu voi myös tilastovuoden aikana olla sekä työssä että eläkkeellä. Työ voi olla eläkkeen kanssa joko samanaikaista tai eriaikaista. Vuoden 2010 lopussa oli työssä ja samanaikaisesti sai eläkettä kaikkiaan 87 000 henkilöä. Näistä 28 500 sai osa-aikaeläkettä ja 58 500 jotain muuta omaan työuraan perustuvaa eläkettä.

Vuoden 2010 aikana työssä tai yrittäjänä toimi kaikkiaan 2,7 miljoonaa työeläkevakuutettua. Vuoden lopussa työskennelleitä oli lähes 2,4 miljoonaa, näistä 58 000 oli iältään 63–68-vuotiaita. Työssäkäynti näissä ikäluokissa on selkeästi lisääntynyt. Viisi vuotta aiemmin, vuonna 2005, vastaava luku oli 26 000 eli alle puolet nykyisestä. Vanhimmissa ikäluokissa eli 65 vuotta täyttäneiden joukossa määrä on jopa kolminkertaistunut. Vuoden 2010 lopussa heitä oli työssä 19 300.

Kuvio 12

Työeläkevakuutetut 31.12.2010 jaoteltuna työssä tai eläkkeellä oleviin

8 Palkattomat ajat

Vuoden 2005 alusta lähtien on työeläkettä karttunut myös palkattomilta ajoilta maksetuista sosiaalietuuksista. Eläkkeeseen oikeuttavaksi ansioksi katsotaan joko määrätty osa etuuden perusteena olevasta ansiotulosta tai etuuden mukaan määräytyvä kiinteä euromäärä. Myös ennen vuoden 2005 uudistusta ansiosidonnaiset työttömyyspäivät, työeläkelakien mukainen kuntoutusaika ja työvoimapolitiittinen aikuiskoulutusaika vaikuttivat eläkkeen määrään (työeläkelisä).

Tuoreimmat tilastot palkattomista ajoista koskevat vuotta 2010, jolloin erilaisia palkattomia aikoja rekisteröitiin vajaalle miljoonalle henkilölle. Määrä oli lähes 40 000 vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Yli puolet palkattomien aikojen rekisteröinnistä perustui työttömyyteen. Viidennes koski vanhemmuuteen perustuvia etuuksia, ja kolmantena olivat sairauteen liittyvät etuudet.

Taulukko 9

Henkilöt, joille vuosien 2007–2010 aikana kirjattiin eläkettä kartuttavaa palkatonta aikaa sekä etuuspäivät keskimäärin

Etuusryhmä	Edunsaajien lukumäärä				Etuuspäiviä / vuosi			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Lapsenhoito	209 700	212 900	216 200	220 100	169	166	164	163
- kotihoidontuki ¹⁾	111 600	112 100	113 400	116 500	172	169	167	165
Sairaus	155 800	170 200	162 700	160 300	61	59	60	60
Työttömyys	457 100	455 900	622 200	561 300	131	124	115	129
LITA-korvaukset	27 900	35 000	37 200	41 700	80	74	60	60
Kuntoutus	37 100	35 300	33 100	32 600	31	32	37	41
Aikuiskoulutustuki	7 400	7 200	6 600	8 100	96	96	96	91
Vuorottelukorvaus	19 300	20 600	15 800	15 300	108	111	111	109
Edelliset yhteensä	821 500	836 700	981 900	937 300	135	130	125	133
<i>Tutkinto ¹⁾</i>	<i>74 700</i>	<i>90 300</i>	<i>81 100</i>	<i>86 900</i>	<i>825</i>	<i>1 063</i>	<i>1 107</i>	<i>1 174</i>
Kaikki henkilöt	873 200	899 000	1 032 800	994 100

¹⁾ Kotihoidontuesta sekä opiskelusta karttavat etuudet maksaa valtio. Se perustuu lakiin valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL).

Tutkinnosta karttuvien etuuspäivien määrä on riippuvainen tutkinnon tasosta. Oikeus etuuteen syntyy korkeintaan viideltä vuodelta, kuitenkin aikaisintaan vuoden 2005 alusta lähtien. Tutkintojen etuuspäivien määrä kirjataan kokonaisuudessaan valmistumisvuodelle. Tästä syystä se on taulukossa erotettu muista etuuksista keskimääräisiä vuosittaisia etuuspäiviä laskettaessa.

Vuoden 2011 lopussa kaikkiaan 163 800 työeläkkeensaajan eläkkeeseen sisältyi palkattomista ajoista karttunutta eläkkeen osaa. Keskimääräinen palkattomalta ajalta karttunut eläkkeen osa oli 25 euroa kuukaudessa. Palkattomalta ajalta karttunut euromäärä oli suurin työttömyyseläkkeissä, 68 euroa kuukaudessa.

Palkattomilta ajoilta karttunutta etuutta maksettiin vuonna 2011 lähes 46 miljoonaa euroa. Vanhuuseläkkeisiin etuutta sisältyi 26 miljoonaa euroa, työttömyyseläkkeisiin vajaat 13 miljoonaa ja työkyvyttömyyseläkkeisiin yli 6 miljoonaa euroa.

9 Indeksiturva

Työeläkejärjestelmässä käytetään kolmea sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistamaa indeksiä, joita sovelletaan pääasiassa maksettavien eläkkeiden ja eläkkeitä määrättäessä käytettävien, työstä ja yrittäjätoiminnasta saatujen ansioiden tarkistamiseen. Työeläkelaeissa säädettyjä ja eläkelaitosten laskuperusteissa määriteltyjä rahamääriä tarkistetaan myös ansiotasossa ja kuluttajahinnoissa tapahtuneiden vuosimuutosten perusteella. Nämä muutokset vaikuttavat eri painoarvolla eri indekseihin.

Kela tarkistaa vuosittain maksussa olevat kansaneläkkeet ja takuueläkkeet kansaneläkeindeksillä, joka seuraa Tilastokeskuksen laskemaa elinkustannusindeksiä. Vuoden 2011 kansaneläkeindeksin pisteluku nousi lievästi edellisen vuoden notkahduksen jälkeen. Kansaneläkeindeksin seuraavan vuoden pisteluku lasketaan kuluvaan vuoteen kolmannen vuosineljänneksen keskimääräisen hintatason perusteella. Indeksikorotusten lisäksi kansaneläkkeisiin on tehty aika ajoin tasokorotuksia. Edellinen tasokorotus tehtiin eduskunnan päätöksellä vuonna 2008.

Taulukko 10

Keskeiset indeksit eläkejärjestelmässä vuosina 2005–2011

Vuosi	Palkka-kerroin	Muutos %	Työeläkeindeksi	Muutos %	Puoliväliindeksi	Muutos %	Kansaneläkeindeksi	Muutos %
2005	1,028	2,80	2047	0,94	2191	1,86	1362	0,37
2006	1,063	3,40	2081	1,66	2246	2,51	1377	1,10
2007	1,100	3,48	2127	2,21	2311	2,89	1401	1,74
2008	1,124	2,18	2178	2,40	2363	2,25	1436	2,50
2009	1,192	6,05	2286	4,96	2494	5,54	1502	4,60
2010	1,231	3,27	2292	0,26	2538	1,76	1502	0,00
2011	1,253	1,79	2323	1,35	2578	1,58	1508	0,40

Työeläkeindeksit määräytyvät edellisen vuoden kolmannen neljänneksen indeksipistelukujen mukaan. Vuoden 2011 eläkeindeksit perustuvat hinta- ja ansiotason muutoksiin vuoden 2009 kolmannelta vuosineljänneksestä vuoden 2010 kolmanteen neljännekseen. Palkkakertoimen muutos pieneni ja työeläkeindeksin muutos kasvoi vuodesta 2010 vuoteen 2011 siirtäessä.

Palkkakero käytetään työuran aikaisten ansioiden ja yrittäjätulojen indeksoinnissa eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lisäksi sillä tarkistetaan ennen vuotta 2005 karttuneista eläkeoikeuksista eläkeuudistuksen yhteydessä vuoden 2004 lopussa muodostetut vapaakirjat sekä tietyt työeläkelakien mukaiset rahamäärät vuosittain. Palkkakero määräytyy Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksin muutosten perusteella. Ansiotason muutoksen vaikutus palkkakertoimeen on 80 prosenttia ja kuluttajahintojen muutoksen vaikutus 20 prosenttia.

Maksussa olevia työeläkkeitä tarkistetaan kunkin vuoden alussa **työeläkeindeksillä**. Sitä määrättäessä ansiotason muutoksen osuus on 20 prosenttia ja hintatason muutoksen osuus 80 prosenttia. Muuten laskentatapa vastaa palkkakertoimen laskentaperiaatteita.

Ennen vuoden 2005 lainmuutoksia käytetty työikäisen TEL-indeksi eli **TEL-puoliväli-indeksi** oli käytössä vielä vuonna 2011. Sitä käytetään, jos eläke lasketaan ns. suojasäännöksistä johtuen ennen vuotta 2005 sovelletun lainsäädännön mukaan. Puoliväli-indeksi määräytyy puoliksi palkkojen ja puoliksi kuluttajahintojen vuosimuutosten perusteella.

10 Työeläkkeiden rahoitus

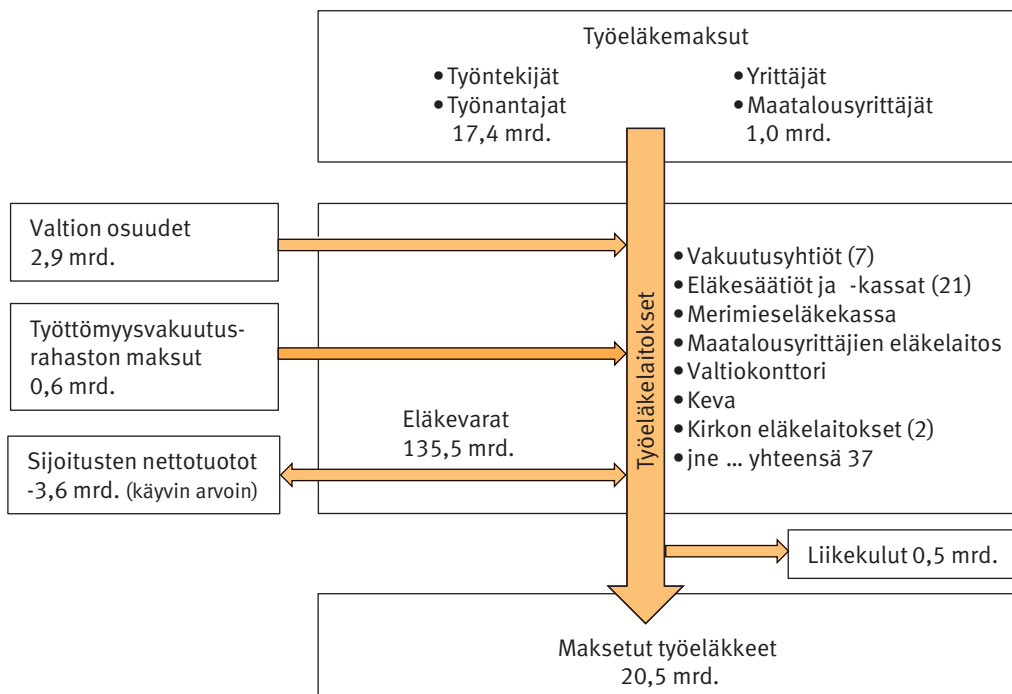
Lakisääteinen työeläketurva rahoitetaan Suomessa pääasiassa työnantajien ja työntekijöiden maksamilla työeläkemaksuilla sekä kertyneillä eläkevaroilla ja niille saaduilla tuotoilla. Osa eläkkeistä kustannetaan valtion maksusuuksilla ja Työttömyysvakuutusrahaston työeläkejärjestelmään maksamilla suorituksilla. Kansaneläkkeet rahoitetaan valtion varoilla.

Työeläkemaksujen taso riippuu maksettavien eläke-etujen tasosta, voimassa olevista eläkkeiden rahastointi- ja rahoitusperiaatteista sekä eläkevaroille saaduista sijoitustuotoista. Kansantalouden kehitys, työllisyys ja työtulot sekä eläkeläisten määrä ja keskieläkkeet vaikuttavat eläkemaksujen tarpeeseen. Suurin osa perityistä työeläkemaksuista käytetään saman tien jo eläkkeellä olevien eläkkeisiin. Osa maksuista rahastoidaan ja sijoitetaan myöhempää käyttöä varten eläkelaki- ja eläkelaitoskohtaisin perustein.

Työeläkejärjestelmässä vuonna 2011 kulkeneita rahavirtoja on kuvattu kuviossa 13. Maksutulo oli kaikki osuudet huomioiden 21,9 miljardia euroa ja eläkemeno 20,5 miljardia euroa. Työeläkkeiden rahoitusperiaatteita on selostettu myös tarkemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (<http://www.etk.fi/>) ja esimerkiksi tilastoraportissa *Työeläkkeiden rahoitus*.

Kuvio 13

Työeläkejärjestelmän rahavirrat vuonna 2011, miljardia euroa

Työeläkelaitosten vuonna 2011 keräämistä työeläkemaksuista kului valtaosa saman vuoden eläkkeiden kustantamiseen. Tulevia eläkkeitä varten rahastoitiin noin 3,5 miljardia euroa ja jo rahastoituja varoja käytettiin eläkkeiden maksamiseen arviolta 2,6 miljardia euroa.

Tarkasteluvuoden aikana yksi yritys purki eläkesäätiön ja siirsi eläkeasioiden hoitamisen valitsemalleen työeläkeyhtiölle. Eläkekassojen määrä pysyi ennallaan, mutta heikon vaka-
varaisuuden johdosta yksi toimija siirrettiin selvitystilaan joulukuussa. Vuoden lopussa työ-
eläkevakuuttajia oli kaikkiaan 37. Luvussa ovat mukana sekä yksityisen että julkisen puo-
len toimijat.

Työnantajat ja työntekijät rahoittavat pääosan kunakin vuonna maksettavista työeläkkeis-
tä. Työssä olevat osallistuvat myös edellisten sukupolvien eläkekustannuksiin, mutta he saa-
vat myös itse vastaavasti nuoremmilta sukupolvilta tietyn rahoitusosuuden omiin eläkkei-
siinsä. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien maksamalla vakuutusmaksuilla kustannetaan näiden
lakien mukaiset eläkkeet valtion tuen turvin. Valtio osallistuu myös merimiesten ja valtion
palveluksessa olleiden työeläkkeiden rahoittamiseen.

Taulukkoon 11 on koottu tietoja maksetuista eläkkeistä ja niiden rahoittamiseksi kerä-
tyistä lakikohtaisista työeläkemaksuista sekä järjestelmän varoista vuosina 2010 ja 2011.

Taulukko 11

Maksutulo, eläkevarat ja eläkemenot vuosina 2010 ja 2011, miljoonaa euroa

	Maksutulo		Eläkevarat 31.12.		Eläkemenot	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
TyEL	10 364	11 091	92 122	88 973	10 490	11 067
MEL	53	55	780	759	149	154
KuEL	4 187	4 406	28 779	29 568	3 349	3 563
VaEL	1 655	1 639	13 937	13 736	3 671	3 801
KiEL	164	163	957	932	139	149
Muut	100	85	1 427	1 386	115	122
Palkansaajat	16 523	17 439	137 992	135 354	17 913	18 856
YEL	774	879	127	129	810	861
MYEL	160	163	36	44	764	776
Yrittäjät	934	1 042	163	1 577	1 574	1 637
Tvr-maksu	595	566				
Valtion osuudet	2 867	2 891				

Osa luvuista on arvioita tai ennakkotietoja. Maksutulo- ja eläkevaratiedot perustuvat eläkelaitosten tilinpäätök-
siin. YEL:n eläkevaroina on käytetty vastuuvelkaa.

Eläkemenotiedot pohjautuvat Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin. KuEL-, VaEL- ja KiEL-eläkemenot sisältä-
vät julkisen puolen vanhojen sääntöjen mukaiset eläkkeet. Opiskelun, lastenhoidon ja muiden palkattomien aiko-
jen perusteella kertyneitä eläkkeen osia maksettiin vuonna 2010 yhteensä 38 miljoonaa euroa ja vuonna 2011 yh-
teensä 46 miljoonaa euroa. Nämä luvut eivät sisälly taulukon lukuihin.

Kohta ”Muut” sisältää Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkkeitä koskevat järjestelmät.

Tvr-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston eläkejärjestelmään maksama suoritus, joka ei koske YEL:n ja MYEL:n mukaista eläketurvaa hoitavia eläkelaitoksia.

Valtion osuudet sisältävät MEL-, YEL- ja MYEL-osuuksien lisäksi valtion talousarviosta rahoitetut VaEL-eläke-
osuudet sekä lastenhoitoon ja opiskeluun liittyvät VEKL-osuudet.

10.1 Työeläkemaksut

Yksityisten alojen työnantajat, yrittäjät ja maatalousyrittäjät maksavat lakisääteisiä työeläkevakuutusmaksuja eläkelaitoksilleen sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistamien tai antamien maksuperusteiden mukaan. Perittävien maksujen tarve riippuu kunakin vuonna maksettavaksi tulevista eläkkeistä ja karttuvista eläkeoikeuksista. Vakuutusmaksut lasketaan eri lakien mukaisina prosenttiosuuksina työntekijöiden henkilökohtaisista ansioista tai yrittäjien tai maatalousyrittäjien vahvistetuista työtuloista.

Osa palkansaajalakien mukaan perityistä vakuutusmaksuista rahastoidaan, pääasiassa vanhuuseläkettä varten, ja osa käytetään kunkin vuoden eläkekustannuksiin. Eläkelaitokset hoitavat maksujen rahastoinnin ja niihin liittyvän sijoitustoiminnan. Sijoitustoiminnasta saadut tuotot ovat osa palkansaajien eläketurvan rahoitusta. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet kustannetaan kunkin vuoden vakuutusmaksuilla ja valtion osuuksilla ilman ennakkorahastointia.

Kunnallisessa eläkejärjestelmässä eläkkeet rahoitetaan toistaiseksi kokonaan työnantajilta ja työntekijöiltä perityillä eläkemaksuilla. Osa perityistä maksuista jätetään eläkerahastoon tulevia eläkkeitä varten ja vakauttamaan maksutasoa. Maksuja käytetään myös järjestelmän hallintokuluihin kuten muissakin järjestelmissä. Valtion eläkkeet maksetaan niitä varten varatuilla määrärahoilla. Valtion Eläkerahastosta siirretään talousarvioon vuosittain eläkemaksuilla kerättyjä varoja kaikkiaan 40 prosenttia eläkkeiden aiheuttamista kuluista. Muu osa maksetuista eläkkeistä rahoitetaan suoraan kunkin vuoden talousarviosta. Evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta vastaa Kirkon keskusrahasto työnantajilta ja työntekijöiltä perityillä eläkemaksuilla sekä eläkevarojen tuotoilla.

Vuosien 2010 ja 2011 keskimääräiset työeläkevakuutusmaksuprosentit on esitetty taulukossa 12.

Taulukko 12

Keskimääräiset työeläkevakuutusmaksut vuosina 2010 ja 2011

	Maksukertymä % työtulosta		Työntekijän maksuosuus %-yksikköä alle 53 v. vähintään 53 v.			
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Palkansaajat						
TyEL	21,6	22,1	4,5	4,7	5,7	6,0
MEL	22,0	22,2	11,0	11,1	11,0	11,1
KuEL ¹⁾	28,4	28,7	4,5	4,7	5,7	6,0
VaEL	24,9	31,8	4,5	4,7	5,7	6,0
KIEL	31,5		4,5	4,7	5,7	6,0
Yrittäjät						
YEL	20,1 ²⁾	20,4 ²⁾	21,2 ⁴⁾	21,6 ⁴⁾	22,4 ⁴⁾	22,9 ⁴⁾
MYEL	11,1/10,5 ³⁾	11,3/10,7 ³⁾	21,2 ⁵⁾	21,6 ⁵⁾	22,4 ⁵⁾	22,9 ⁵⁾

¹⁾ KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

²⁾ Keskimääräinen YEL-maksuprosentti.

³⁾ Ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti ja toinen luku apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti.

⁴⁾ Vahvistettu YEL-maksu ilman aloittavien yrittäjien maksualennuksia.

⁵⁾ Vahvistettu MYEL-vakuutusmaksun perusprosentti.

Yksityisten alojen työeläkevakuutusmaksuista vuosilta 1962–2012 esitetään tarkempaa tietoa Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (www.tyoelakelakipalvelu.etk.fi).

Palkansaajien eläkemaksut sisältävät sekä työnantajan että työntekijän osuudet. Työnantaja maksaa pääosan vakuutusmaksusta lukuun ottamatta merimieseläkelain mukaan vakuutettuja, joilla sekä työnantajan että työntekijän osuudet ovat yhtä suuret. Valtio maksaa lisäksi kolmanneksen merimieseläkkeiden kustannuksista.

Työntekijän maksuosuus riippuu merimiehiä lukuun ottamatta vakuutetun iästä. Maksuprosentti on 53 vuotta täyttäneillä korkeampi kuin sitä nuoremmilla.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksut on sidottu keskimääräisen TyEL-maksun tasoon. Valtio osallistuu myös YEL- ja MYEL-eläkkeiden kustannuksiin maksamalla niistä vuosittain osuudet, joita ei saada katettua ko. lakien mukaisilla vakuutusmaksuilla. Vuonna 2011 MYEL:n valtion osuus oli 79 prosenttia tämän lain mukaisesta eläkemenosta ja YEL:n osuus 5 prosenttia yrittäjäeläkemenosta.

10.2 Lakikohtaiset työeläkemaksuprosentit

TyEL-maksu ilman tilapäisiä alennuksia oli keskimäärin 22,4 prosenttia lain mukaisista palkoista vuonna 2011. Alennukset mukaan lukien maksuprosentti oli 22,1. Luvut sisältävät työntekijöiden maksuosuudet, jotka olivat alle 53-vuotiailla 4,7 prosenttia ja sitä vanhemmilla 6,0 prosenttia palkoista. Maksuissa on otettu huomioon myös keskimääräinen työnantajakohmainen asiakashyvitys 0,4 prosenttia.

TyEL-maksu sisältää rahastoitavia osia (vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkeosat) ja tasausosan eläkelaitosten yhteisesti kustannettaviin tasausmenoihin. Eläkelaitosten maksutappiot ja hoitokulut katetaan myös vakuutusmaksuilla. Lisäksi Eläketurvakeskuksen, Työeläkeasiain muutoksenhakulautakunnan ja Finanssivalvonnan toiminnasta aiheutuvia kuluja varten on erikseen lakisääteisten maksujen osa.

KuEL-maksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja eläkemenojen perusteella. Eläkemaksujen suuruuden päättää Kevan valtuuskunta. Palkkaperusteista eläkemaksua maksavat sekä työnantajat että työntekijät. Palkansaajien maksuprosentit ovat samat kuin yksityisellä puolella. Kaikilta kuntatyönantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä. Vuonna 2011 se oli 16,1 prosenttia palkoista. Keskimääräinen yhteenlaskettu työnantajien ja työntekijöiden maksuprosentti oli 21,2 prosenttia palkoista. Osa työnantajista maksoi lisäksi eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista maksua, mistä johtuen kokonaismaksukertymä oli 28,7 prosenttia KuEL-palkkasummasta.

Eläkemenoperusteinen maksu koski vain työnantajia, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuoden aikana. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui vuoden 2011 aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet sen palveluksessa ennen vuotta 2005 tehdystä työstä. Maksua perittiin yhteensä 992 miljoonaa euroa, joka oli palkkasummaan suhteutettuna 6,5 prosenttia.

Lisäksi työnantajat maksoivat viime vuonna varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa kolmen edellisen vuoden aikana ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, yksilöllisistä varhaiseläkkeistä ja kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella. Työnantajan KuEL-palkkasumma vaikutti sovellettuun maksuluokkaan.

Varhaiseläkemenoperusteista maksua perittiin 153 miljoonaa euroa, mikä oli 1,0 prosenttia palkkasummasta.

VaEL-maksut määräytyvät tiettyinä prosentteina valtion eläkelain mukaisista palkoista. Eläkemaksujen prosenttimäärät määräytyvät valtiovarainministeriön vahvistamaa hoitokuluosaa lukuun ottamatta Valtiokonttorin hyväksymien perusteiden mukaan. Maksuprosentit ovat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Työnantajan maksu perustuu osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin työnantajan palkkasummasta riippuen. Maksussa on erikseen mm. vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkeosa sekä hoitokuluosa.

Työnantajien VaEL-eläkemaksut on jaettu kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrätään eri luokkiin kuuluvien henkilöiden eläkemaksujen painotettuna keskiarvona. Vuonna 2011 tariffin mukaiset eläkemaksuprosentit sisältäen hoitokustannusosan (0,45 %) olivat yleisessä maksuluokassa 23,6 %, alennettujen eroamis- ja eläkeikien maksuluokassa 30,0 % ja sotilaseläkeoikeutettujen maksuluokassa 34,0 %.

Työntekijän eläkemaksua maksavat kaikki palkansaajat VaEL-ansioistaan, alle 53-vuotiaat vähemmän kuin sitä vanhemmat. Maksuprosentit olivat muiden alojen tapaan 4,7 ja 6,0. Kun otetaan huomioon kaikki valtiolla maksetut eläkevakuutusmaksut ja maksajat, kokonaismaksukertymä vastasi vuonna 2011 kaikkiaan 24,9 prosenttia VaEL-palkkasummasta.

Kirkon työnantajien **KiEL-eläkemaksut** vaihtelivat välillä 26,37 % – 26,95 % työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Edellisen lisäksi työnantajat kustansivat työkyvyttömyyseläkeistä aiheutuvat omavastuuosuudet. Työntekijöiden eläkemaksut ovat kirkon eläkejärjestelmässä samat kuin muilla aloilla. Kokonaismaksukertymä oli 31,8 prosenttia KiEL-palkoista. Eläkemaksujen suuruudesta päättää kirkolliskokous.

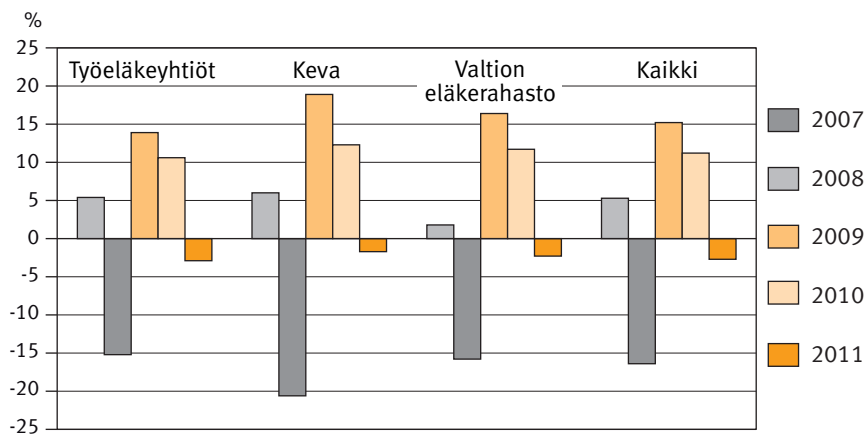
11 Työeläkevarat ja eläkelaitosten sijoitustoiminta

Varat eläkkeiden maksuun saadaan pääasiassa työnantajilta ja työntekijöiltä. Työeläkevaroilta saadut sijoitustuotot vaikuttavat eläkemaksujen tasoon pitkällä aikavälillä väestön, työllisyyden ja palkkasumman kehityksen ohella. Eläkevarojen kasvu lisää myös koko työeläkejärjestelmän kestävyyttä, sillä mitä enemmän varoja on sitä enemmän niille voi saada tuottoa ja maksut voidaan vastaavasti pitää alempana. Vuoden 2011 lopussa yksityisen ja julkisen sektorin eläkevakuuttajien yhteenlaskettu sijoituskanta oli 136 miljardia euroa eli lähes kaksi miljardia euroa vähemmän kuin vuonna 2010. Tulokseen vaikutti etenkin kesän lopussa alkanut osakekurssien putoaminen. Osakkeiden vuosituotto painui peräti 10,1 prosenttia tappiolle.

Sijoitusten keskituotto sitoutuneelle pääomalle oli myös negatiivinen, -2,7 prosenttia. Tuotto vaihteli eläkevakuutusyhtiöiden -2,9 prosentin tuotoista julkisalojen eläkelaitosten -2,3 prosentin tuottoihin. Vuotta aiemmin koko järjestelmän sijoitusten keskituotto oli 11,2 prosenttia. Finanssikriisin aikaan vuoden 2008 lopussa tappio oli peräti 15 prosenttia. Viimeisen viiden vuoden aikana tuotot ovat olleet Työeläkevakuuttajat TELA:n arvioiden mukaan keskimäärin 1,9 prosenttia vuodessa. Sama luku vuosilta 1998–2011 oli 4,8.

Kuvio 14

Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot vuosina 2007–2011

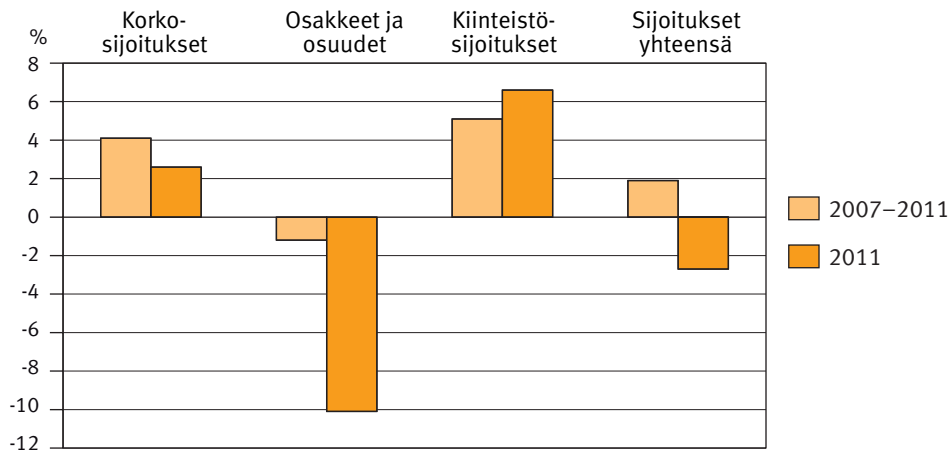

Lähde: www.tela.fi (14.6.2012)

Kuviossa 15 on esitelty tuottoprosentteja sijoituslajeittain viimeisen viiden vuoden ajalta ja vuodelta 2011. Varminta tuottoa on tullut korko- ja kiinteistösijoituksista. Osakkeiden arvonmuutokset ovat olleet tarkastelujaksolla tavanomaista suurempia ja kurssit ovat heilahdelleet laidasta laitaan. Jakson kokonaistuotot jäivät negatiiviseksi, mutta pitemmällä aikavälillä 1998–2011, keskimääräinen osaketuotto on ollut 4,7 prosenttia ja kokonaistuotto 4,8 prosenttia.

Kuvio 15

Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 2007–2011 ja vuonna 2011

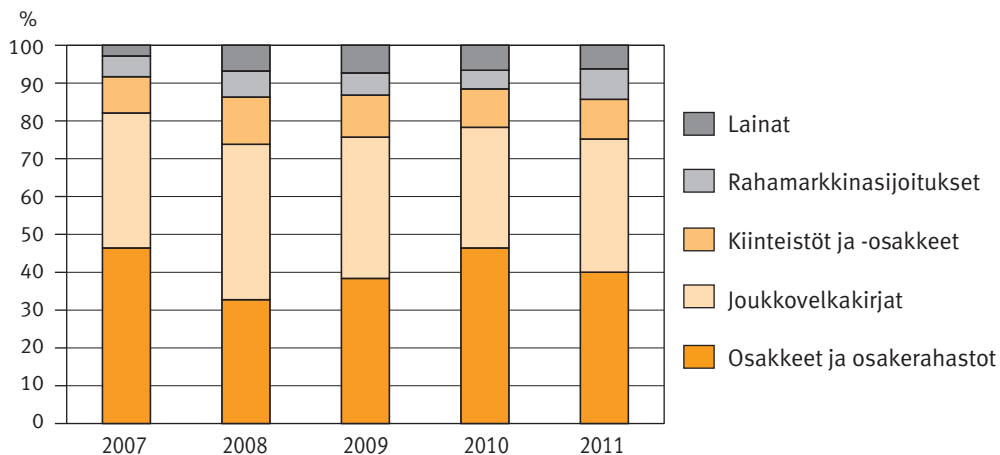
Lähde: www.tela.fi (14.6.2012)

11.1 Sijoituskohteet

Työeläkevarat on sijoitettu eri omaisuuslajeihin sekä kotimaahan että ulkomaille. Osakkeiden ja osakerahastojen yhteenlaskettu määrä vuoden 2011 lopussa oli 54,6 miljardia euroa, mikä oli 40 prosenttia koko sijoituskannasta. Edellisen vuoden lopussa vastaava osuus oli yli kuusi prosenttiyksikköä korkeampi. Joukkovelkakirjakanta oli 47,9 miljardia euroa ja rahamarkkinasijoitukset 11,1 miljardia euroa. Ko. sijoituslajit kasvoivat kumpikin kolmen prosenttiyksikköä vuoden aikana. Muiden sijoituskohteiden jakaumat säilyivät lähes ennallaan. Kiinteistösijoituksia oli 14,3 miljardia euroa ja lainoja 8,4 miljardia euroa, josta TyEL-takaisinlainoja alle puolet. Kuviossa 16 on esitetty työeläkelaitosten varojen jakautuminen eri sijoituslajeihin vuosina 2007–2011.

Kuvio 16

Työeläkevakuuttajien sijoituskannan jakautuminen eri omaisuuslajeihin vuosina 2007–2011

Lähde: www.tela.fi (14.6.2012)

Yksityisen puolen työeläkesijoituksista 70 prosenttia oli joukkovelkakirjoissa ja osakkeissa. Julkisella puolella vastaava osuus oli 85 prosenttia. Molemmilla sektoreilla osakesijoitukset olivat suurin omaisuuslaji, vaikka heikentyneiden osakekurssien seurauksena joukkovelkakirjojen osuus kohosi selvästi. Julkisaloilla osakkeissa oli yli 40 prosenttia varoista ja yksityisaloilla hieman sen alle. Kolmannes yksityisen puolen sijoituskannasta oli joukkovelkakirjoissa, noin 30 miljardia euroa. Julkisella puolella määrä oli vajaa 20 miljardia euroa, lähes saman verran kuin osakesijoituksissa.

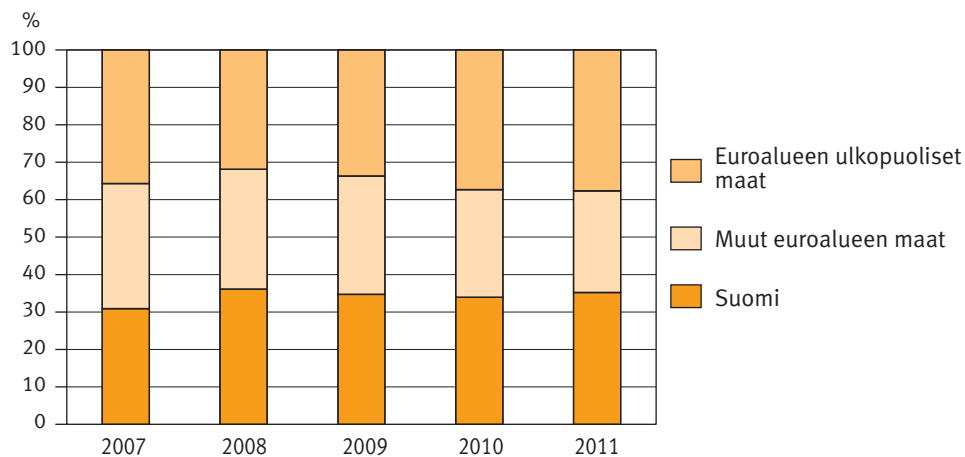
Yksityisen puolen työeläkelaitoksilla on oikeus lainata vakuutuksenottajille takaisin osa niiden maksamista, eläkelaitoksen rahastoimista vakuutusmaksuista. TyEL-takaisinlainoja oli vuoden 2011 lopussa 3,8 miljardia euroa. Määrä oli 1,3 miljardia euroa edellisvuotta vähemmän. Sijoituslainojen osuus sen sijaan kasvoi prosenttiyksikön verran. Yksityisalojen työeläkevaroista selvästi suurempi osuus, 12,4 prosenttia, oli kiinteistösijoituksissa. Julkisella puolella osuus oli 6,6 prosenttia.

11.2 Sijoitukset alueittain

Työeläkelaitosten eläkevaroja on sijoitettu Suomeen, muihin euroalueen maihin ja euroalueen ulkopuolelle. Kaikkien työeläkelaitosten Suomeen sijoittama osuus kasvoi prosenttiyksikön verran 48 miljardiin euroon. Muualle euroalueelle päätyi hivenen edellisvuotta vähemmän, vajaa kolmannes varoista. Suurin osa, hieman yli 50 miljardia euroa oli vuoden 2011 lopussa sijoitettu euroalueen ulkopuolelle. Tämä osuus on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Kuviossa 17 on esitetty työeläkevakuuttajien sijoitusten kohdistuminen alueittain vuosina 2007–2011.

Kuvio 17

Työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2007–2011

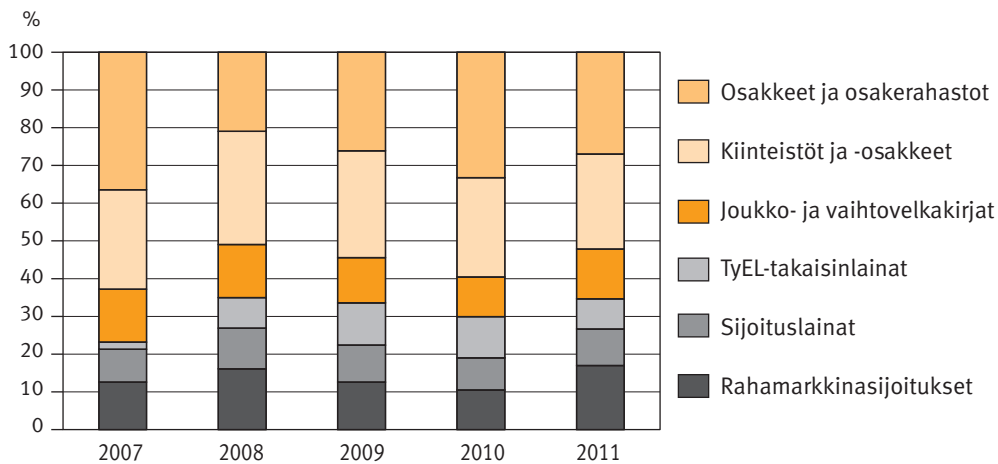

Lähde: www.tela.fi (14.6.2012)

Suomeen sijoitetuista varoista pääosa, 12,9 miljardia euroa eli lähes kolmannes, oli osakkeissa ja osakerahastoissa. Vuotta aiemmin osakekanta oli kuutisen prosenttiyksikköä korkeampi. Kiinteistö ja kiinteistöosakesijoitusten määrä kasvoi 12,1 miljardiin euroon. Joukkovelkakirjojen osuus nousi ja TyEL-takaisinlainojen laski noin kolme prosenttiyksikköä. Suurin vuosimuutos, lähes kahdeksan prosenttiyksikön kasvu, kohdistui lainsijoituksiin. Kuviossa 18 on esitetty työeläkevakuuttajien sijoitusten jakautuminen alueittain vuosina 2007–2011.

Kuvio 18

Sijoituskanta Suomeen, 48,0 miljardia euroa vuonna 2011

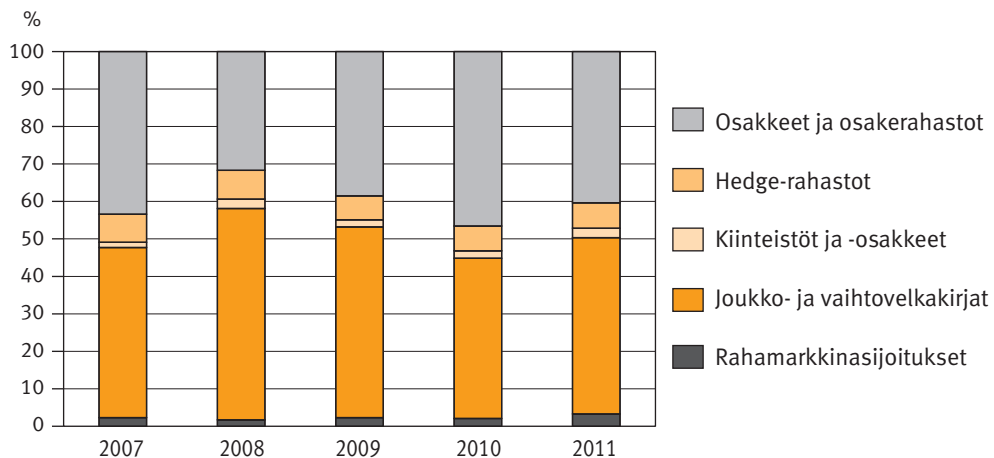

Lähde: www.tela.fi (14.6.2012)

Suomen ulkopuolelle sijoitetuista työeläkevaroista lähes puolet oli joukkovelkakirjoissa, 41,6 miljardia euroa vuoden 2011 lopussa. Osakesijoituksissa oli saman verran, mikä oli kuusi prosenttiyksikköä edellistä vuotta vähemmän. Noteerattujen osakkeiden osuus laski lähes yhdeksän prosenttiyksikköä. Hedge-rahastot sen sijaan kasvoivat aavistuksen. Kiinteistösiijoitusten osuus jäi alle kolmen prosentin.

Kuvio 19

Sijoituskanta Suomen ulkopuolelle, 88,3 miljardia euroa vuonna 2011

Lähde: www.tela.fi (14.6.2012)

11.3 Vastuuvelka ja vakavaraisuus

Yksityisten alojen työeläkelaitosten rahastoimilla ja sijoittamilla varoilla katetaan vastuuvelkaa, joka on syntynyt palkansaajalakien perusteella eläkekohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuista. Julkisella puolella rahastoinnilla varaudutaan pääasiassa eläkemenojen kasvuun ja vakuutusmaksujen tason vakauttamiseen. Varmuusrahastoihin kerätyt eläkevarat puretaan tulevien tarpeiden mukaan eikä rahastointiin liity yksilökohtaisesti määriteltyjä eläkevastuita yksityisen puolen vastuuvelan tapaan.

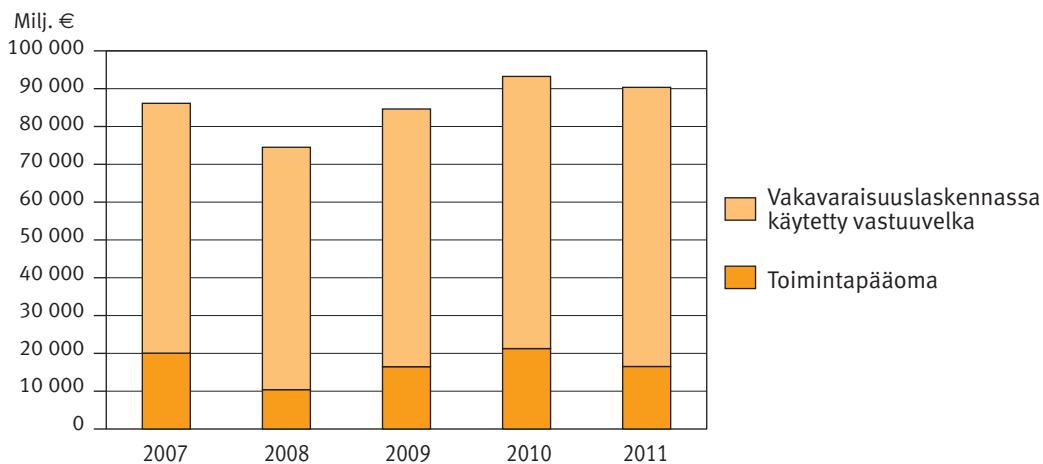
Työeläkelaitokset pyrkivät saamaan sijoituksilleen mahdollisimman hyvät tuotot. Yksityisalojen työeläkevakuuttajia sitoo kuitenkin lakiin perustuva vakavaraisuusvaatimus rajoineen. Vakavaraisuus edellyttää eläkelaitokselta riittävää riskinkantokykyä ja siihen tarvittavaa toimintapääomaa. Sijoitusvarallisuuden on oltava vastuuvelkaa suurempi.

Eläkelaitokselle asetettu vakavaraisuusraja on sitä korkeampi mitä enemmän sijoitusriskiä varoihin kohdistuu. Jos toimintapääoma ei ylitä vakavaraisuusrajaa, eläkelaitoksen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos toimintapääoma puuttuu tiettyyn vähimmäismäärään tai jopa sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toimitettava Finanssivalvonnalle sen taloutta koskeva tervehdyttämissuunnitelma.

TyEL:n ja MEL:n mukaista toimintaa harjoittavilla eläkelaitoksilla on lisäksi vastuuvelan osana ns. osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu, jolla tasataan kollektiivisesti osanäiden eläkelaitosten osakeomistuksiin liittyvistä sijoitusriskeistä. Vastuuvelalle asetetaan myös rahastoonsiirtovelvoite, jonka perusteella eläkelaitosten on vuosittain hyvitettävä rahastoja. Se sisältää eläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuuteen ja osakesijoitusten keskimääräiseen vuosituottoon liittyvät rahoitustekniset kertoimet ja kolmen prosentin rahastokoron. Vuonna 2011 rahastoonsiirtovelvoite oli keskimäärin 2,8 prosenttia.

Kuvio 20

TyEL- ja MEL- eläkelaitosten toimintapääomat ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyt vastuuvelat vuosina 2007–2011

Lähde: Työeläkelaitosten vuosikertomukset

TyEL- ja MEL -eläkelaitosten keskimääräisestä vakavaraisuudesta riippuu myös kahdesti vuodessa määrättävä perustekorko, jota käytetään esimerkiksi eläkelaitosten vastuuvelkoihin sisältyvien puskurirahastojen (tasausvastuu ja tasoitusvastuu) ja vakuutusmaksujen korkouttamisessa. Alkuvuoden 2011 perustekorko oli 4,5 prosenttia ja 1.7. lähtien 4,75 prosenttia.

Työeläkeyhtiöiden, eläkekassojen ja eläkesäätiöiden yhteenlaskettu vakavaraisuusaste, joka määritellään eläkelaitoksen toimintapääoman osuutena vastuuvelasta, oli 22,4 prosenttia (vuosina 2008–2012 voimassa olevan määräaikaisen lain mukaan laskettuna). Toimintapääoma oli keskimäärin 2,6-kertainen suhteessa vakavaraisuusrajaan. Eläkesäätiöille ja -kassoille vastaavasti laskettu vakavaraisuusaste oli 30,8 prosenttia ja toimintapääoma keskimäärin 3,2-kertainen suhteessa vakavaraisuusrajaan. Ilman tilapäisiä helpotuksia laskettuina em. luvut olivat noin viisi prosenttiyksikköä matalampia. Kuvassa 20 on esitetty TyEL- ja MEL-eläkelaitosten toimintapääomien ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuvelan osuudet eläkevaroista.

